

Cincanje Francije skrajno nevarno njeni bodočnosti

CHAMBERLAIN DAL POD MASKO DELOVANJA ZA MIR FASIZMU V ŠPANIJI VEČJO OPORO NEGO DEJANSKO MUSSOLINI.—KRAMARSKA POLITIKA JE ZDAJ NA RAČUN FRANCIE

Italijansko časopisje je po navodilu vlade v Rimu po Chamberlainovem odhodu "pljuvalo v obraz Francije" in jo smešilo. To bi za Francijo še ne bilo slabo, ako ji ne bi bil Mussolini s pomočjo svojih uradnikov tudi zagrozil, da mora držati roke proč od Španije. Če ne — Groženj pa se ta nekdanj močnoga država zdej silovito boji.

Usodna napaka

Ko je Francija uvidela, da je civilna vojna v Španiji v resnici le Mussolinijeva in Hitlerjeva vojna za zavojevanje Španije iz strateških ozirov proti Franciji in Angliji, bi se v Parizu in Londonu lahko že pred par leti zdržali in vračali zob za zob. To je, kakor sta Italija in Nemčija planili na pomoč španski demokraciji, bi morali demokraciji državi Francija in Anglija iti na pomoč španski republik. Namesto tega sta slednji dve začeli z "nevtralnostjo".

To je bila barikada, ki je zadrževala lojaliste in pomagala fašistom. Še to pogubno politiko — pogubno za demokracijo v Evropi in ob enem za varnost Anglije in Francije, angleški premier Chamberlain vztrajno nadaljuje.

Poraz Španije ne bo Mussolinjeva zasluga

Ze danes je zgodovinska resnica, da bi španska republika zmagała že v prvih mesecih civilne vojne, ako bi Anglija ne pričela intrigirati v prilog ger-

AMERIŠKA "NEVTRALNOST" V PRID ŠPANSKIM FAŠISTOM

V svojem govoru pred novim kongresom v začetku januarja je predsednik Roosevelt priznal, da nevtralnost Zed. držav v vojnah kakršno določa sedar-

DOMINGO TORRES

ra za spremembo te enostranske nevtralnosti. To je podžgalo ameriške klerikale, ki so dvignili velig organiziran protest proti vsaki spremembi zakona, oziroma nevtralnosti v španski civilni vojni, češ, da bi bila to pomoč "krvoločnemu španskemu komunizmu". So pa seveda za vsakršno pomoč človekoljubnemu fašističnemu glavarju Francu, ker ni krvoločen in njegovi ter itajijanski vojaki, aeroplani in strojnice streljajo le v zabavo španskemu ljudstvu. Ubiti in ranjeni Španci so bili le ker "takole po nesreči ustreljeni, ker so prišli v napotje fašističnemu orožju.

SOCIALNO ZAVAROVANJE BO IZBOLJŠEVANO

Naše časopisje, revije in njegove smernice

V Zedinjenih državah izhaja osemnajst slovenskih listov. Izmed teh je šest revij (Majski Glas izhaja le enkrat na leto, druge revije vsak mesec). Ostalih dvanajst časopisov so dnevnik in tednik.

Pet izmed teh so lastnina in glasila podpornih organizacij. Enako dve reviji, skupaj sedem listov. Edino "Prosveta" je urejavana izmed podpornih glasil v delavsko razrednem pojmovanju, kakor ga zastopa naše delavsko gibanje od početka.

Izmed časopisov sta dva privatna lista najeta za glasila podpornih organizacij.

"Cankarjev Glasnik" je delavsko kulturno glasilo. Pet ostalih slovenskih listov, je povsem trgovskega značaja. V volitnih kampanjah pomagajo po vetru, ki mudi dohodke.

"Proletarec" je danes najstarejši slovenski list, ki se ni nikoli menjal principov in gospodarja. (Glasila podpornih organizacij so bila ustanovljena pozneje, vsled tega se jih tu ne sme smatrati vključenim.)

"Proletarec" zasluži, da mu nudite oporo, ker jo je on nudil delavstvu z vsemi svojimi močmi vseh 34 let, od kar izhaja.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Hitler in Mussolini sta zdej

vrhovna cenzorja v Jugoslaviji. Še v službo jima ni treba, ker jo mora Jugoslavija sama vršiti njima v prid na svoje stroške. V "Delavski Politiki" z dne 29. dec. je članek z naslovom "Deutsche Nachrichten za Jugoslavijo", od katerega je cenzor pustil edinole tele besede:

"Za božične praznike... je začelo izhajati posebno glasilo "Deutsche Nachrichten..."

Vse drugo je bilo črtano. Urednik "Proletarca" bo v kratkem opisal, kako težko je danes urejevati delavski list v Jugoslaviji, četudi ni še fašistična v smislu "totalitarne" države, a se mora vendar bolj in bolj sukati okrog osi Rim-Berlin.

Grčija je komunistično gibanje

decela likvidirala. To trdi vlada. V dokaz navaja, da so se zaprti komunisti svečano odrekli komunizmu in so za v bodoče obljubili zvestobo grški državi in njenemu vladarju. Na podlagi te obljube so bili pomiloščeni štirje glavni bivši komunistični voditelji. V resnici kakerega resnega komunističnega gibanja v Grčiji nikoli ni bilo. Le nezadovoljnost mase so vladajoči krstili s "komunizmom".

Dr. Anton Korošec je dobil

po odslovlitvi iz jugoslovanske vlade odklikovanje reda Karadordjeve zvezde I stopnje, dobil je primerno vsoto in bil povabljen, da si naj išče odpočitka v inozemstvu. Odpoval je koncem decembra.

"American Guardian", ki ga urejuje in izdaja bivši socialist

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Civilna vojna v avtni uniji

Prva velika tragedija v razvoju novega ameriškega industrialnega unionizma je civilna vojna v avtni industriji. Kdo je je kriv? Samo en človek gotovo ne. Vzlic temu je očitno, da je Homer Martin, predsednik U. A. W., kršil s svojimi diktatorskimi ukrepi vso demokratično proceduro. Večina eksekutive, ki jo je on suspendiral je morala istotako poseči v borbi z njim po nedemokratičnih metodah.

Prošlo nedeljo so se vršili v Detroitu na sejah lokalov UAW pretepi, posebno na eni seji, da je morala posredovati policija, reakcija pa se smeje in norčuje. Hitlerjevci pa pravijo: "V Nemčiji so take rabuke nemo-goče." Kapitalistom to ugaja in si žele fašizma, ki bi delavce čimkrepkeje zgrabil za vrat.

Urednik Proletarca se je vrnil iz Detroita prošli ponedeljek. Poizvedoval je med člani unije o tem in onem, vpraševal takozvane "ameriške" delavce, par vernih Poljakov in nekaj drugih, kaj je njihovo mnenje o predsedniku UAW, o "komunistih" in o bratomornem boju, ki je to sijajno unižo pritrjal v nevarnost razpada. Njegovo in druga mnenja bodo priobčena v naslednji številki.

Čehi zagodli Nemčiji in Madžarski

Sudetske krajine, ki jih je dobila Nemčija, povzročajo Hitlerjevemu režimu nemalo skrbi, ker so razočarane. Ho-tele so pod domovino, pa so prišle v tiranijo. Na Čehoslovaškem so imeli svobodo vsi prebivalci. A zdej je nimajo bivši češki Nemci pod vladjo "domovine" niti malo, le "petolizniki se pajdašjo".

Enako so razočarani kmetje, ki so bili pridelniki s svojimi kraji vred po "monakovskem miru" Madžarski. Čeho-Slovaška je razumela socialne reforme. Aristokracija v Budapešti pozna le privilegij izkoriščanja. Njeni Madžari na Slovaškem so ji bili z zemijo vred vrnjeni; bili so patriotično navdušeni, ko so spet prišli v ob-jem domovine, a jih je veselje minulo ko hitro so uvideli, da jih bodo rojaki madžarski velikaši izkoriščali, dočim so bili pod Čehoslovaško deležni najugodnejših agrarnih reform in si s pomočjo njih dvignili svoj življenjski standard toliko kot v teh krajih še nikdar ni bil. Zdej pa spet padev v življenje najrevnejših bajtarjev.

Napredek Zagreba

V Zagrebu je lani izhajalo okrog 400 časopisov, leta 1918 pa le 73. Raznih društev je v Zagrebu 800. Tiskaren je v Zagrebu 61, pred dvajsetimi leti pa jih je bilo 33.

KAMPANJA SOCIALISTOV NA POLJU BORBE ZA SOCIALNO ZAŠČITO NI BILA ZAMAN

PREDSEDNIK ROOSEVELT PRIPOROČIL KON- GRESU, NAJ IZPOPOLNI SOCIAL SECURITY ACT V PRID ONIH ŠESTNAJST MILIJONOV LJUDI, KI ZDAJ SE NISO ZAVAROVANI

Dolga dolga je bila borba, da bi vlada Zed. držav in kongres spoznala potrebo zavarovati ono maso ljudi, ki je ustvarila bogastva te dežele, a je vzlic temu brez socialne zaščite. Socialisti so bili pionirji v tem boju. Predlagali so načrte za socialno zavarovanje leto za letom in bili odbijani, češ, Zed. države niso Evropa. "Ne maramo evropskih idej", so vzklikali kongresniki, ko jim je pokojni Victor L. Berger priporočal, naj se pripravijo s socialnim zavarovanjem v lepem vremenu, namesto šele ko bo za milijone ljudi prepozno iskati streho (socialno zaščito, zapopadena v zavarovalnicah).

Privatne zavarovalnice niso

zadostovale

Socialistični propagandi za socialno zavarovanje so kongresniki in drugi nasprotniki odgovarjali, da se v tej deželi lahko vsakdo zavaruje v privatnih ali v bratskih zavarovalnicah za vse slučaje. In res, ameriška masa ni hotela pravčasno poslušati socialistične kampanje. Ko pa se je znašla v sedanjih krizi, kakršne še ni doživela, so milijoni moral pri-ti v položaj, v katerem jim zavarovalnine ni bilo več mogoče plačevati. Nekatere zavarovalnice so propadle. Stotisoče ljudi, ki so plačevali zavarovalni-no leta in leta privatnim in bratskim organizacijam, ni danes zavarovanih nikjer, razen v kolikor jih je vzel pod svojo zavarovalnico Social Security act, ki pa je bil sprejet šele v sedanjih krizi in bo v resnici začel donosati vidne koristi šele čez par let.

Pravočasno svarilo ni zaleglo

Ako bi bil kongres poslušal svarila socialistov pravočasno, bi milijonov ljudi ne bilo treba v tej dolgotrajni krizi skozi gorje, ki je bilo neznosno. Delavci bi bili zavarovani za slučaje brezposelnosti, stari delavci bi prejeli zadostno pokojnino in zavarovanje v prid vdov in sirot bi bilo ne miloščinsko, nego zavarovalniško.

Tako pa se je leta 1929 ta dežela znašla v polomijadi, ki se je večala in večala največ zato, ker ni bilo za delavsko in kmečko ljudstvo v ničemur V NA-PREJ preskrbljeno.

Socialistični načrti vendarle

dobri!

Tako si je ljudstvo v svojem obupu zbralo "new deal" in vrglo Hoovera ter njegovo stran-ko tako porazno, kot takega padca njihova stranka ni še nikoli prej doživela. Novi predsednik je vedel, da ako dežela noče iti v še večjo propast in v zmedo izgredov in klanja, mora nekaj storiti. Kam, mislite, da je posegel po načrte za socialne reforme. Naravno, v soc. gibanje, katero jih je imelo pripravljene po dolgoletnih raziskavanjih in študijah. Demokratska stranka jih gotovo ni še nikoli imela.

Tako smo dobili javna dela, za katere so socialisti hoteli že pred desetletji zbiranje posebnih skladov, dalje podporo brezposelnim, ki je bila neorganizirana in ponekod vsa v upravi grahtarjev, ker dežela ni bila pripravljena na take akcije, in končno smo dobili razne poskusne načrte v pomoč farmerjem in pa socialno zavarovanje, zapopadeno v zakonu, ki ga označujemo s Social Security Act.

V "Proletarcu" smo tedaj pisali, da je Social Security Act skrajno pomanjkljiv, in da ga bo treba temeljito izboljšati, ako naj v resnici nudi socialno zaščito graditeljem bogastev, ne pa le miloščino, kadar so v potrebi in bedi.

Dosedaj je ta zakon pomagal z zavarovalnicami in drugimi podporami 21,300,000 ljudem. Iz predsednikove poslanice kongresu 16. januarja to leto pa je razvidno, da je 16,000,000 potrebnih ljudi še zmerom ne vključenih v sedanjem vladnem zavarovalnem sistemu. Med njimi na primer tri milijone delavcev na farmah, 2,200,000 hišnih poslov (služničev in privatnih stanovanjih), četr milijona klerkov v bankah, 800,000 delavcev v raznih dobredelnih ustanovah itd.

Predsednik Roosevelt meni, da sedanjí zakon vključuje pod svojo zaščito 54,600,000 ljudi. (Nadaljevanje na 5. strani.)

"EKONOMIJA" BO NEKAJ ČASA SPET V MODI

Novi republikanski governerji so ta mesec odslavili tisoče državnih delavcev vsled ekonomije. Največ jih je ob službe v Pensylvaniji, v Wisconsinu, v Minnesoti, Ohiju itd.

Tako se "ekonomizira" po vsakih volitvah, kadar so stari "potratni" uradniki poraženi. Novi so za varčevanje in odslavljanje kogar morejo. Ampak ne zaradi "ekonomiziranja", kakor izjavljajo v časopisju, nego edino radi tega, da dobe prostor za svoje ljudi. To je star trik, tako star, kakor ameriška "politika".

Tudi zvezni kongres hrani — seveda z zmanjševanjem vsot za podporo brezposelnim. Sebi pa so poslanci izvojevali take zakone, da jim od njihovih visokih vladnih služb, oziroma plač, niti dohodninskega davka ni treba plačevati.

V Illinoisu je legislatura sklenila znižati potrošek za podpore potrebnim, a skupni proračun je veliko višji nego lani. To pomeni, da bo zmanjšan potrošek samo v ikodo bednih, drugim slojem in birokraciji pa so dodajene povečane vsote. Taka je ekonomija politikov po vsakih volitvah in dalje vsak dan v letu.

Obupen boj ameriških "kajzarjev" za obstanek

Zamorci v južnih državah Ameriške Unije so suženjstva legalno osvobodili vse od časa Lincolnovega proglasa. A sistem, ki jih uklepa, je ostal. Poleg črncev je v južnih državah mnogo belopoltnih kajzarjev, ki so prisiljeni živeti v enakih razmerah najemnega farmarstva. Te ljudi nazivajo "sharecroppers". Zaalužek se jim plačuje na bazi količine pridelka, od tod to ime. V resnici svoje mezde niso nikoli dobivali na tej podlagi. Ko so plantažniki prejeli za svoje pridelke največ, niso delili svojih dobičkov z najemniki, nego jim plačali le kar so potrebovali za prehrano in jim dali barake za stanovanja. Ti najemniki za plačo na podlagi pridelka so bili in so še danes najbolj izkoriščan sloj delavcev v Zedinjenih državah. O komfortu nič ne vedo. Njihove šole so to le po imenu.

Izboljšani poljedelski stroji, zmanjšan mednarodni trg in pa vladne naredbe za zmanjšanje poljskih pridelkov, zato da se jim drži cene kvišku, so vzroki, ki so vrgli najbolj bedne najemniške farmerje, bajtarje, dninarje ali kakor jih že hočemo imenovati, v mizerijo, v kateri jim ni bilo več obstanka. Svoj obup so izrazili v protestu, kar je pozimi — magari v južnih državah — na način, kakor so ga oni izvršili, drzno podvzetje.

Republikanski časopisje je gnjev teh ljudi oglašalo na svoj način proti sedanjí administraciji. Nobenega predloga ni dalo, kako se naj temu problemu napravi konec. Komunisti, med katerimi pa je bilo le malo komunistov, so skušali to demonstracijo uporabiti v svoj prid. A le malo jih je bilo, ki bi skušali resnično tpečim tudi resnično pomagati.

Te bedne ljudi na plantažah v južnih državah je pred nekaj leti organizirala s pomočjo svojih agitatorjev socialistična stranka. Ker ni imela ne dovolj sredstev, ne dovolj vpliva, da bi dnevni tisk opozorila na te bedne ljudi, ni uspela. A storila je veliko pionirsko delo, katerega so, kot običajno, izrabili pustolovci — eni pod krinko republikanske, drugi v korist komunistične stranke. Najemni farmerji so končno pridrli v javnost. Vsi so ljudje in kot ljudem jim je ta dežela dolžna nuditi vsaj dovolj kruha, če jim že nič drugega ne more.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$8.00; za pol leta \$1.75, za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem gradu najpogosteje do ponedeljka popoldne za prebrat v številki tedenskega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz, Business Manager: Charles Pogorelec, Asst. Editor and Asst. Business Manager: Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00. Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL. Telephone: ROCKWELL 2864.

Upravičeni in neupravičeni očitki

Socialisti v Ameriki rad pokrivajo socialiste in komuniste v Evropi. Posebno socialiste. Tu in tam se snide kak ameriški socialist s svojimi sodrugji v Evropi. In jih graja, ker niso rešili tega in onega problema, ker niso preprečili fašizma v Italiji, nacizma v Nemčiji, ker niso strmoglavili kapitalizma, oteli Avstrijo itd.

Evropski sodrugji poslušajo in nato gosta iz Amerike presenetijo z vprašanjem, kako to, da ni delavskega gibanja v Zd. državah; da stranka že leta in leta ne zmore članarice internacionalni; kako to, da nima delavstvo v Ameriki niti enega dnevnika, ki bi bil vpliven doma in v inozemstvu, kot so na primer delavski dnevniki v demokratičnih evropskih deželah.

Nato pojasnujejo sodrugji Američani sodrugom Evropecem in obratno. A resnica ostane, da je laglje kritizirati druge, nego pometati pred svojim pragom.

To so očitki v velikem. Toda v naši deželi jih je posebno v tej krizi več nego dežja. Vsakdo se pritožuje, od najmočnejšega kapitalista, do najbednejšega reveža. Kritiziran je vsakdo, ki kaj dela, ki je že kaj storil. Le onih se nihče ne dotakne, ki so pozimi lepo za pečo in v poletju v senči.

Kapitalisti kolnejo "new deal". Socialisti zvrčajo krivdo drug na drugega za neslogo in za neuspele organizatorične kampanje. Komunisti se prekljajo med seboj in z vsemi drugimi. V CIO so boji in kritike drug zoper drugega. Tudi v A. F. of L. se ne objemajo vsi. Se celo med katoličani v tej deželi so se začeli pričakati, da-li je pomoč cerkve generalu Francu katoličanom koncem konca v korist, ali v škodo.

Se veliko več očitkov dežuje drug proti drugemu med ljudstvom. Milijoni se hudujejo — popraviči hudujejo — ker se vleče relief v neskončnost, namesto da bi se jim nudila prilika dobiti službe, ki ne bi bile mišočina.

Nešteti izmed teh se jeze na socialiste, med njimi celo nekateri taki, ki bi lahko imeli več razuma. Socialisti niso krivi, ako so milijoni brez posla; niso krivi pomanjkanja v posameznih družinah, in niso krivi, če je ta ali oni propadel v vsem karkoli je podvzel, pa naj je bilo delo ali biznis. Bilo bi pametnejše, ako bi vsi naperili več kritike zoper samega sebe — morda bi več pomagalo k skupnosti, kakor pa za svojo nesrečo iskati krivce samo tam, kjer jih ni.

"Samoodločevanje narodov"

Imperialistični mir zaveznikov je bil farza v zlic maskam, ki so ga ministri odevali s frazo samoodločevanja narodov in drugim lepimi gesli.

Bil je v zlic njim imperialistični mir. Frača, ki so jo naperili pod temi gesli zoper Nemčijo, se je napela nazaj in udarila one, ki so jo naperili.

Kako sijajno sta Hitler in Mussolini uporabila frazo o samoodločevanju narodov za razbitje Čehoslovaške!

Ako bosta rekla jutri, da zahtevata pravico samoodločevanja za Hrvate v Jugoslaviji, bo Jugoslavija v sedanjih obliki uničena v 24. urah!

Enako Poljska, kjer Hitlerjeva propaganda že propagira samoodločevanje Rusinov, ki jih je na Poljskem kakih šest milijonov.

Hitler lahko zahteva tudi plebiscit za Madžare v Rumuniji. Njemu je to lahko, ker je Nemčija homogena država — to je, skoro vsi njeni prebivalci so Nemci.

Zavezniki so skupno z ameriškim predsednikom Wodrom Wilsonom proglašali načelo samoodločevanja narodov za svojo glavno svetinjo. Na mirovni konferenci so nanjo pozabili v toliko, da so jo obdržali le še na jeziku, v praksi pa zatajili do dna. Imperialisti so bili in imperialisti ne morejo skleniti ničesar kot imperialistični "mir" in z njim astvariti vzroke za nove zapletljaje.

Tako je samoodločevanje narodov še zmerom le žoga — prej so jo imeli zavezniki, zdaj jo ima Hitler. Še celo Mussolini se igra z njo, ker misli, da se zahteva po samoodločevanju narodnih manjšin v Italiji ne tiče. Manjšin v njegovi deželi ni več, kajti imena in vasi so poitalijančene, prav tako tudi imena neitalijanov. Plebiscit naj velja le v takih deželah, ki so, ali pa kmalu postanejo v napotje — take kot so — Mussoliniju ali pa Hitlerju — morda obema.

Ameriški "radikalci" v Španiji

V prošlih dveh letih je šlo v Španijo mnogo ameriških "radikalcev", ne na fronto, ampak "proučavati" razmere in predavati špance, kaj je svoboda.

Nekaj teh pustolovcev se je predstavljalo za člane socialistične stranke. Vsi so se vrnili "razočarani", ker so mislili, da vse kar je v Španiji treba za uspešno nadaljevanje obrambe republike, je "divaniti" (žlobudrati).

Eksekutiva soc. stranke v USA bi morala tem sanjačem od vsega začetka povedati, da če ne mislijo v trenč, naj rajše pridigajo tukaj, kjer se s pridigami lahko še zmerom kaj doseže. Tam pa so napravili samo škodo onim in razočaranje sebi — torej dvojno škodo. Nezrela sadeži škodujejo žolodcu. Ne zrele misli škodujejo pameti.

SODNIKI UNIJSKIM DELAVCEM NE PRIZANASAJO

Na sliki so odborniki unije United Shoe Workers of America v Lynn, Mass. Bili so obojeni vsaki na pet mesecav zapora valed preziranja sodišča (contempt of court), r. z. o. odhodno so jim člani unije privedli velik "party", katere so se udeležilo 500 oseb. Kapitalistov sodniki ne pošljejo v ječo.

EMILE VANDERVELDE BIL MOŽ JEKLENEGA PREPRICANJA

Pokojni belgijski socialistični voditelj bil človek bogatih izkušenj in utrjen v ognju

Evropsko časopisje je o pokojnem belgijskem socialističnem voditelju Emilu Vanderveldu prošle tedne veliko pisalo, kajti bil je aktiven ne le v svoji deželi, ampak v mednarodnem obsegu; bil je sposoben državnik in ni mu manjkalo po-

EMILE VANDERVELDE

guma, kadar se mu je bilo treba odločiti za to ali ono.

Vandervelde je umrl dne 27. dec. minulo leto. "Proletarec" je zabeležil ta dogodek z ugotovitvijo, da je z Vanderveldom preminul eden najmarkantnejših voditeljev evropske socialne demokracije. Marioborska "Delavska Politika" je priobčila o njemu sledeči članek:

"Ime s. Vandervelda je neolčljivo zvezano z razvojem belgijske socialnodemokratske stranke, kateri se je posvetil pokojnik že od mladih let, neolčljivo pa je zvezano tudi z zgodovino socialistične delav-

ske internacionale pred vojno in po vojni.

S. Vandervelde je bil rojen 25. julija 1866. v Bruslju. Leta 1885. ga najdemo med ustanovitelji belgijske stranke, kateri je kot mlad pravnik posvetil vse svoje sile. Prvič je bil izvoljen za socialističnega poslanca l. 1894. v velikem rudarskem okrožju Charleroi. Pozneje je kandidiral vedno v Bruslju in bil tudi vedno izvoljen. Spriču njegovih sposobnosti je postal predsednik socialdemokratske delavske stranke in je na tem mestu ostal do svoje smrti.

Ko je Nemčija v svetovni vojni brez vsakega povoda napadla tedaj nevtralnega Belgijo, se je v obrambi pred napadom izrekla solidarno z vsemi ostalimi strankami tudi belgijska socialnodemokratska stranka. V januarju 1916. je Vandervelde postal minister brez portfelja, v naslednjih letih pa je bil minister za gospodarstvo in končno 21. novembra 1918. minister za pravosodje.

Kmalu na to je izstopil iz vlade, ker se ni več strinjal z osnovami nepromisljive politike napram nekdanjim sovražnikom Belgije. Neposredno na to je postal predsednik socialistične internacionale.

V juniju l. 1925. je zopet prevzel v koalicijski vladi zunanje ministrstvo. Kot zunanji minister je vodil protifašistično politiko in je radi tega prišel tudi v spor z Italijo, ki je v znak protesta, dne 18. junija

1927., ukinila italijansko poslanstvo v Bruslju. Po tem sporu, ki mu pritiče velik mednarodni pomen, je Vandervelde v novembru 1927. izstopil iz vlade. Od tedaj naprej ni bil več aktivni minister.

Ime s. Vandervelda se je zelo pogosto imenovalo v zvezi z diskuzijo o takozvanem ministerializmu, t. j. ali naj socialistične stranke sodelujejo v koalicijskih vladah ali pa naj pušče, da vladajo meščanske stranke same, brez vsake kontrole. Sklep belgijske socialnodemokratske delavske stranke, da sodelujejo v vladi, je bil storjen spriču dejstva, da je bila Belgija napadena in da se je morala braniti, ako je hotela ohraniti svojo neodvisnost in samostojnost. Stranka je smatrala tedaj, da je v obrambi države pred zunanjim napadom tudi delavski razred obvezan, da državo brani, kajti v tej državi bo delavstvo prej ali slej uveljavilo svoje zahteve in ne bo več samo podrejen, ampak odločujoč činitelj.

Ti problemi, o katerih se je nekoč debatiralo v delavskem gibanju z veliko žolnostjo, se vidijo danes v popolnoma drugih perspektivah in moramo reči, da je takozvana skrajna levica v delavskem gibanju, ki je pred leti najogrožnejša napadala politiko sodelovanja z meščanskimi strankami, najbolj korenito revidirala svoje stališče s tem, da je proglasila potrebo boja za demokracijo s stvarjanjem ljudskih front in podpisanjem koalicijskih vlad.

Pokojni s. Vandervelde je bil med podpisniki versajskega mirovnega dogovora. — Smatral je za pravično, da prejme Belgija odškodnino za razdejane domače zabava. Šodu je v znak protesta, dne 18. junija

O PREDAVANJU IN SESTANKIH V DETROITU 21. IN 22. JANUARJA

V soboto 21. januarja je v Slovenskem narodnem domu v Detroitu predaval Frank Zaitz o svojih vtisih s potovanja po Evropi. Udeležba je bila dobra. Govoril je nad dve uri. Navzoči so ga z zanimanjem poslušali. Po shodu se je razvila prijetna domača zabava. Shodu je predsedoval Anton Jurca.

Predavatelj je na Detroitčane ob koncu shoda apeliral, da naj spet postanejo delavni za Proletarca in naše druge ustanove v taki meri kakor pred krizo. Dobili smo po shodu \$32.75 za naročnino, razpečali za \$12.50 knjig Cankarjeve družbe (štiri knjige za \$1.25), v tiskovni sklad Proletarca pa \$22.10. (Op. up. — Izkaz bo priobčen v prihodnji številki.) Dvorano je nam dala uprava doma brezplačno; zabava po shodu se je vršila v njenem področju.

Popoldne istega dne se je vršila konferenca članov in somišljenikov JSZ, ki sta jo aranzirala kluba št. 114 in 115 JSZ. O nji bo več poročila pozneje. Dosedanji tajnik kluba št. 114 Janko Zornik, ki je neumorno deloval za klub, za širjenje Proletarca pet let, je valed nočnega dela (sedem dni v tednu) resigniral. Nadejam se,

da bo Janko še v naprej agitiral posebno za Proletarca in pomagal v klubu kadar bo mogel. Novi tajnik je nam že znani sodrug Joe Klarich. Apeliral je na navzoče za sodelovanje, kajti le v tem slučaju mu bo za klub mogoče uspešno delovati.

V nedeljo 22. januarja se je vršil občni zbor Slovenskega narodnega doma. Glavna sprejemna je v predsedništvu. Dosedanji predsednik Rudi Potočnik ni več kandidiral. Novi predsednik je Anton Jurca, ki je dejal, da ima to službo zdaj že v tretje. Imena novega odbora sporočim pozneje.

V nedeljo večer so nekateri z "leve" in z "desne" sugestirali sestanek, ki se ga naj bi udeležil tudi Frank Zaitz. Vršil se je v SND. Diskuzija je bila živahna, kakor na sestanku članstva klubov JSZ in somišljenikov v soboto popoldne istotam. Tudi o teh razpravah bo poročano pozneje.

V nedeljo 29. januarja bo v Slov. del. domu na zapadni strani koncertna prireditve pevskega zbora "Svoboda", ki ob tej priliki vprizori opereto v treh dejanjih "Chonita". Igrana bo v angleščini. Dirigent je J. Berlig, Raymond Travnik pa režiser.

PRESOJEVANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

(Nadaljevanje s l. strani.)

Na Poljskem je štiri milijone židov, ali 10 odstotkov vsega prebivalstva. Tako trdi vlada in pravi, da morajo za par milijonov njenih židov najti prostora Anglija, Francija in Zd. države drugje, in to kmalu, ako nečajo, da bo to vprašanje načela tudi Poljska na Hitlerjev način.

Rojstev v Nemčiji je 600 na dan manj nego bi jih Nemčija potrebovala, ako hoče vzdržati sedanjo višino svojega prebivalstva, pravi nacijki uradni časopis "Voelkscher Beobachter". Sviri Nemce pred nevarnostjo večjega odstotka rojstev med Slovani, ki so "manjvravno pleme", še večji odstotek rojstev pa je med Mongolci. Čemu se naciji boje slednjih? Saj so z Japonsko vendar v zvezi!

Švicarska vlada je v zadnjem zasedanju končila lige narodov prepovedala privatna predavanja, ker se boji, da ne bi kdo predavatelj rekel kaj žaljivega o Hitlerju in Mussoliniju. Njuna moč sega torej že tudi v švicarsko gorovje.

Brezposelnost so dobili lani \$400,000,000 podpore, ki je je bilo deležno 3,500,000 ljudi. Dalje je bilo deležnih podpor 2,500,000 starih, slepih in drugih potrebnih ljudi, je poročal Roosevelt v svojem predlogu za zboljšanje zakona socialnih podpor. Social Security Board pa poroča, da je bilo lani deležnih raznih podpor 6,700,000 družin, ki štejejo skupno okrog 21,300,000 oseb.

Unije C. I. O. napredujejo v zlic sabotaži od strani podjetnikov in A. F. L. Uslužbenici Postal Telegraph & Cable Co., katerih je 15,000 so z večino glasov sklenili, da naj jih pri kolektivnih pogajanjih zastopa unija CIO.

Newspaper Guild v Chicagu ima v stavki pri Hearstovima listoma ne samo boj z delodajalcem, ki je brezobziren, nego prav tako s sabotažo čikaške Delavske federacije (Chicago Federation of Labor), ker pomaga delodajalcu zbiti stavarje. Oba Hearstova lista izgubljata naročnike na debelo in s tem tudi oglaševalce. Kakor drugod, gre tudi čikaškima Hearstovima dnevnikoma čedalje težje. Nekaj jih je moral v različnih mestih opustiti, ker so mu povzročali preveliko izgubo. Zavedni delavci njegove liste že dolgo bojkotirajo.

Earl Browder je v četrtek prošli teden govoril na "Town Hall" seji v New Yorku po radiu o "tuji propagandi" v Zd. državah. Dejal je, da je komunistična stranka za demokracijo v smislu Jeffersona, Lincoln in Roosevelta, da veruje v

burkanem času, v dobi odločilnega boja med fašizmom in demokracijo ter mednarodnim socializmom. Slava spominu s. Vandervelda!"

odločanje večine, in da so komunisti napadani zaradi tega, ker reakcija Roosevelta napada, pa ga hoče oblatiti zaeno z bradji na komunistično gibanje. Ostali trije govorniki, med katerimi je bil bivši komunist Matthews, so izvajali, da so komunisti v Ameriki v propagandi za demokracijo nekroni, kajti ako bi v njo rez verjeli, bi jo predlagali tudi v Rusiji, ne pa odobrvali eksekucije, v katerih podleajo pod terorjem diktature ne le navadni delavci nego tudi kom'sarji, maršali, admirali in drugi visoki sovjetski uradniki. Matthews je Browderju dejal, da mu bo verjel, če izjavi, da zahteva tudi v Moskvi za opozicionalce pravico vzkljkati, "doli s Stalinom". Browder na to ni odgovoril, pač pa znova izjavil, da tisti, ki napadajo komuniste v Ameriki, nimajo v mislih njih, ker jih je premalo, da bi mogli premeniti sistem, in tudi, ako bi imeli moč, ga ne bi premenili brez dovoljenja večine, ampak z napadi na komunistično stranko v resnici udrihajo po Rooseveltu. Slednji je v lanski kampanji izjavil, da mrzi komunizem enako kakor fašizem, torej nesoglasje na vseh koncih in krajih.

Frank Prah preminul

Chicago. — Frank Prah (nekaj let si je premenil priimek v Brosh) je dne 23. jan. podlegel pljučnici. Star je bil šele 53 let. V Ameriko se je priselil leta 1912 iz svojega rojstnega kraja St. Rupert na Dolenjskem. Zapušča dve hčeri in sinu. Pogreb bo v četrtek 26. januarja ob 10. dop. iz Žefranovega pogrebnega zavoda. Bil je član SSPZ in tudi aktiven v društvu.

Pokojnik je bil pred leti v klubu št. 1 JSZ, ki pa ga je puštil po prvem nesoglasju. V zlic temu je ostal naš somišljenik. Mnogi, ki posejajo naše predstave, se ga mogoče še spominjajo, ko je nastopal v igrah dramskega odseka kluba št. 1. Frank Prah časten spomin.

A. D.

Strabane, Pa.

Dasi živimo Slovenci tu skupno naseljeni, se še vedno tu in tam pripeti, da izvem o kakem dogodku pozneje kakor drugi. John Troha, dolgoletni tajnik društva št. 138 SNP in agilen zastopnik jednotlivih publikacij in Am. druž. koleđarja, se je moral nedavno podvreči operaciji na vnetju slepiča. Upamo, da ko čitatelje Proletarca dosežejo te vrstice, na katerega je tudi on naročen, da bo že na poti okrevanja v krogu svojih dragih. — Poročevalec.

LISTNICA UREDNISTVA

L. B., Pueblo. Bo objavljeno prihodnji teden.
W. A. — Zanimivo in tragično. Bomo pisali o tem.

Knjige Cankarjeve družbe

Cankarjeva družba v Sloveniji je za leto 1939 izdala sledeče štiri knjige:

1. Koledar, z bogato vsebino in krasno ilustriran.
2. Pomlad človeštva. Spisal dr. Zivko Topalović.
3. Taki so ljudje. Roman s francoskega predeželja. Spisal Roger Martin du Gard.
4. Španski testament. Knjiga o civilni vojni v Španiji. Spisal Arthur Koestler.

Vse te štiri knjige dobite po pošti za \$1.25, in 10c ceneje, ako jih pridete iskati osebno.

Naročila pošljite na naslov:

PROLETAREC
2301 SO. LAWDALE AVENUE, CHICAGO, ILL.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Slovenska banka v Clevelandu (North American Bank) je prišla pod drugo slovensko vodstvo. Med direktorji je tudi Josip Skuč. Slovenska naselbina potrebuje denaren zavod in novi direktorij ima zdaj priliko in močede tudi zaupanje, da ga izboljša in utrdi. Stara uprava je imela po polomu leta 1929 silno trde čase in ni z upanja med Slovenci. Tudi brez grehov ni bila, čeprav "Ameriška Domovina" tega noče priznati. — J. P.

Oscar Ameringer je šel v biznis za oglašanje svoje nove korporacije, katere namen je izvojevati blagostanje "za vse". Članarina je \$3 na leto, za brezposelne samo \$1. Leta 1932 je bil Oscar na konvenciji soc. stranke v Milwaukeeju se proti vsem "skimarjem" in za skoz in skoz "revolucionarni" socialistični pokret. Napadal je Hillquita in pisal resolucije skupno s Heywood Brounom proti "stari gardi". Po konvenciji pa je šel spet svojo staro individualistično pot. Ameringer je sposoben žurnalista, nima pa smisla za organizirano delo, ako ni pod njegovo osebno firmo. Nekoč ga je soc. stranka v Chicagu najela za govornika. Odzval se je, mu plačala, a v govoru je imenitno krtačil in nato agitiral za svoj privatni list "American Guardian" in pridobil za sodelavce še precej drugih članov. Tudi nekateri slovenski sodrugi so mu pomagali in agitaciji za časopis, nad katerim nima kontrole nič hudega razen njegova družina. — F. Z.

Ivanu Zormanu v Clevelandu so ob priliki njegovega sprejetja v "Jugoslav University Club" priridili banket. Svetovni slovenski dnevnik poroča, da je bil "stolovodja" dr. Malley, glavni govornik sodnik Lausche, drugi govorniki pa dr. F. Kern, Rev. Jager, W. Vidmar itd. Tudi E. Kristan je bil povabljen. Barbiča nič ne omenjajo. Ti salamenski muzikanti! Nič mu ni za narod, in še manj za književnost, samo na harmoniko misli. — J. P.

"Obzor" v Milwaukeeju se pritožuje, da so bili Slovenci pri zadnjih volitvah spet ogroženi. Nič političnih služb ni zanje. Dobe jih le Irci, Italijani, Poljaki in slični. Krivdo zvrča "Obzor" na poklicne politike. "Izseljeniški Vestnik" v Ljubljani, v katerega poročajo tudi slovenski gospodje iz Milwaukeeja, pa meni, da je veliko kriv za vse kar je slabega in kvarnega med Slovenci tudi "Obzor" in s tem seveda njegov urednik. Morda pa si "Ob-

zor" zmerom izbere napačno "marelo"?

Ali veste, da pride fašizem v vsako deželo šele kadar zavladava v nji komunizem? Komar to ni bilo znano, je okrite te čudne resnice lahko čital v metropolski "Am. Domovini". Kolumnist Westbrook Pegler trdi, da veliki bogataški listi lažejo manj kakor majhni. Morda zna Pegler čitati "A. D." Kajti ta res ne razloži laži od resnice, zato ponuja čitateljem dan za dnem laži in le ob nedeljah jih pusti v miru. Na prvi strani je dne 16. januarja priobčila tudi tole "resnico":

Washington, 15. januarja. — "Fašizem prihaja, kjerkoli se najprvo pojavi komunizem. Najprvo pridejo podgane, potem pride strup." To svarilo je bilo večkrat oddano po Mgr. Fulton J. Sheenu napram tisočglavi množici, ki je prišla protestirat proti agitaciji komunistov, da se dovolijo pošiljanje orožja v Španijo.

"Obdržimo našo nevtalnost," je nadaljeval govornik, "in preprečiti bomo vstop fašizma v Ameriko. Najboljši način preprečiti fašizem je uničiti komunizem. V vseh deželah, kjer vlada danes fašizem, so imeli najprvo komunizem."

Dvorana, kjer je govoril Mgr. Sheen je bila natlačena do zadnjega kota. Nad 4.000 ljudi je prišlo v dvorano, dočim jih je moralo nad 7.000 oditi. Mnogo slovenskih govornikov je bilo na programu.

Ob istem času so imeli tudi komunisti in nasprotniki ameriške nevtalnostne postavbe svoje zborovanje. Udeležilo se ga je komaj 1.000 ljudi. Zborovali so v nekem templju. Na govorniški tribuni je lojalistična zastava Španije skoro popolnoma zakrivala ameriško zastavo.

V Italijo je torej prišel fašizem, ker je vladal komunizem v nji. Predno je komunizem v Italiji propadel, je umoril kralja, papeža, in en milijon duhovnikov. Bogatašem je vzel bogastva in kmetom njive in hiše. Ko je vse to izvršil, je prišel Mussolini, obudil kralja in papeža ter milijon duhovnikov od mrtvih, bogatašem vrnil kar so jim komunisti vzeli in kmete osrečil s propagando za večje družine, ker je zdaj sreča in blagostanje v Italiji. Tudi v Nemčiji je vladal komunizem, kajti fašizma drugače ne bi bilo. Samo v Rusiji ni komunizma, zato tam ni še fašizma. A v Franciji je že komunizem, torej dobi kmalu fašizem. Roosevelt ga v Zed. državah na debelo uvaja, torej sprjaznimo se s tolažilom, da postane naš odrešenik father Coughlin, ki bo Roosevelta poslal v kako federalno ječo, nas pa osvobodil izpod krvolečnega komunizma.

Father Coughlin je bil v Mussolinijevemu časopisu "Regime Fascista" pohvaljen, da pravilno razume protikomunistično gonjo — namreč veliko boljše nego papež, ki je inča nezmojljiv. Tistim ameriškim katoličanom, ki prisegajo, da so za demokracijo, je neprijetno, ko italijanski fašistični tisk hvali "najboljšega ameriškega katoliškega pridigarja" in njegova "pravilna razmotrivanja in fakte"? Nič več ni močede utajiti: katoliška cerkev je le še orodje fašizma, četudi je še nekaj enotnosti v nji. V Italiji, v Španiji, v Zed. državah, v Jugoslaviji itd si je fašistično znamko neizbrisno vtisnila.

V Clevelandu so praznovali 20-letnico ujedinjenja Jugoslavije. O tem srbski listi obirno poročajo, ker je bilo slavneprežeto slovensko. O kakem kaj prida ujedinjenju po dvajsetih letih tam čez se zmerom nič ne vedo. Ampak v Clevelandu se slovenski Jugoslovani ne ukvarjajo s podrobnostmi. Glavno je, da so v metropoli "ujedinjeni". Monsignor Vitus Hribar je molil, godba je igrala jugoslovansko (kraljevo) in nato ameriško himno, potem pa so jedli, govorili in pili. Predsedoval je Ivan Zorman, govoril je heizogibni (zastopnik župan) Vidmar, pel je Louis Grđina, "vrdni vodja" Mihelič je

govoril — in tudi en naprednjak John Jerič, ki je urednik "Am. Slovenca", pripenaljal so si medalje in hvalili drug drugega. Seveda; tudi prečastiti kanonik Oman je govoril. Govorniški program je zaključil Ivan Zorman, molitveni program pa prečastiti gospod Poničkar.

Torej smo napredni, smo za "ujedinjenje", za molitve, za Cankarja na podstavku in drugje, drugače pa smo kar takole malo tu malo tam. — "Napredek" je nevtralen, "Enakopravnost" tudi, nekateri drugi pa se ne morejo znajti, da bi vedeli, kam in kako v tej zmedli. Pa se primeri, da ta ali oni rajše ozmerja svojega človeka, kakor da bi delal proti slepmišenju fašističnega in napol fašističnega, na vse strani oportunističnega tabora "A. D." — J. P.

"Radnički Glasnik" v Pittsburghu, in "Slobodna Misao" v Kanadi, oba hrvatska lista, sta podvezala kampanjo za zbiranje v razne njune fondne in za povečanje števila naročnikov. "Bomo videli, kdo bo v tej agitaciji odločnejši za edinstvo hrvatskega naroda... mi, ali drugovi v Kanadi," pravi Mary Borich v Radničkem Glasniku. Ako bi kaj tako narodnega pisala pred nekaj leti, bi jo nazivali "za ultra social-fašistko" in še z vsemi hujšimi imeni. Ampak kdor se zmerom moti, trdi, da je vedno v pravem.

Tudi Hrvati v Ameriki rabijo nekoga, ki jih bi učil slovnice. Ni čudno, da nimajo niti enega dnevnika več. Uredniki in upravniki "Radničkog Glasnika" se mučijo s hrvaščino. Leninovo spominsko slavje oglašajo na prvi strani z naslovom "LENIN SPOMENICA". To so zares "pravi Hrvati"!

Tom Mooney ima zdaj prijatelje celo pri "Ameriški Domovini". Nikoli ni kolektala zanj, vedno ji je bilo to le "rdečkarska prevara". Ampak zdaj, ko so ga osvobodili demokratski — (in "A. D." se prišteva k vodilnim časopisom demokratske stranke) pač že sme tudi ona napisati kaj strpnega o Mooneyju. Čudna so pota božja.

Dr. Kern je nekoč nazval pokojnega Jožeta Zavertnika za "ajzenponarskega socialista" in socialistično gibanje med ameriški Slovenci za "ajzenponarski socializem". Izgleda, da bo treba "ajzenponarstvo" v naši javnosti obnoviti. Tudi v "metropoli" bi ga bilo dobro nekoliko, kjer že skoro ne moreš določiti, kje se neha naprednost in pričenja fašizem Jagrove-Grdinove-Pirčeve "Ameriške Domovine".

Zabava "Slovenskega doma" na north side

Chicago, Ill. — Društvo "Slovenski Dom" št. 86 SNPJ priredi veliko domačo zabavo v soboto 20. maja v Flainerjevi dvorani na North Halsted St., blizu North Ave. V tej dvorani prirejajo zabave razne naše organizacije in je slovenski publiki vsled tega dobro znana. Dne 14. jan. je imel v nji veseli ženski klub "Bled". Vsi prostori so bili polni udeležencev, kot se na zabavah tega kluba zmerom dogaja. Nadejamo se enako velikega poseta tudi na zabavo društva "Slovenski dom".

Socialisti v Californiji

Vzlic pasivnosti soc. organizacije in stranke je socialistična lista v Californiji dobila pri lanskih volitvah nad 20.000 glasov. To je v očigled pomanjkanju kampanjskih aktivnosti jako veliko. Toda soc. stranka vzlic temu ni še legalna stranka, kajti da bi bila priznana, bi morala dobiti najmanj 3 odstotke izmed vseh oddanih glasov, ali v tem slučaju 75.670. Vendar pa je soc. tikek dobil lani v Californiji nad polovico več glasov kakor leta 1936.

MOLČEČI POSLANIK

Ameriški poslanik Hugh R. Wilson v Berlinu je bil pred tedni pozvan v znak protesta v Washington, da ameriška vlada tako javno dokáže svoje

HUGH R. WILSON

nezadovoljstvo z nacijskim preganjanjem Židov. Ameriške diplomateke posle v Nemčiji izvrjuje zdaj namenienci. Poslanik Wilson na razna vprašanja, kaj on misli o Nemčiji, molči. Smatran je za pristana nacije.

Troti v slovensko-ameriškem časopisju

(John Filipič)

Cleveland, O. — Ze v mladih letih sem rad opazoval čebeljake in čebele, pa tudi trote. Čebelarji so po navadi postavljali svoje čebelnjake v dobro zatišje in proti jutranjemu solncu, menda zato, da so čebele bolj rano pričele z delom. Pajni čebelnjaka je bil vsak drugače slikan, ne vem zakaj? Mogoče zato, da se niso čebele zmotile v kateri pajni spadajo. Vselej je bilo gledati, kako so čebele letale vsenavkriž v celih rojih in nabirale sladki med. Trojta pa so okoli žrela lenarili in brenčali, požrlj sladki med, katerega so nanosile pridne čebele, ali to se je hudo maščevalo. Ko so enkrat čebele odrojile, so pričele boj in podavile vse trote. Boj je bil na življenje in smrt. Majhna čebelica je umorila velikega, nekoprstnega trota. Bilo jih je na kupa pred čebelnjakom. V pozni jeseni je pa človek čebele zazveplal in pospravil zase ves naporni trud čebel — sladki med.

Lepo je pisati o čebelah. Veliko se lahko piše o njih. Za sedaj bom rajše pisal o trotih. Dostikrat je kdo rekel: "si len kot trot, žreš kot trot". Ali so trojti koristni življenju? Če bi bili, bi jih čebele ne pokončale. Trot če ga poznaš je brez pomena, samo to lastnost ima, da je velik in lep ter da hoče udobno živeti.

Med Slovenci v tej deželi je veliko takih trotoev, ki se natančno ravna po teh lastnostih. Mnogi so več ali manj uspešni med revnim in nezavednim delavstvom, drugi med takozvanimi naprednimi, napol in malo naprednimi delavci.

V Clevelandu imamo toliko naprednjakov raznih vrst, da že ne veš katerega bi se prijel. Tudi drugod je tako. Na primer, pri nas imamo može, ki se smatrajo narodnim, odgovornim, delavnim in tako dalje. Naj jih omenim izmed mnogih le nekaj: Zbašnjak, tajnik Jugoslovanske katoliške jednote, ki živi zdaj na Elyju, Minn.; Janko Rogelj, oportunistične sorte; urednik njegove glasila Anton Terbovec; Gornik itd.

Ko ta imena omenjam, naj tu poudarim, da mi je urednik še posebno označil po pošiljki tega mojega prvega dopisa, da naj nikar ne pričnem osebnega boja. Odgovoril sem mu, da to ni moj namen.

Je pa menda vzlic bojaznim potrebno, da se začnemo spet nekoliko bolj razgovarjati z oči v oči. Samo to me je napotilo, da sem začel s tem spisom, gi bo nadaljevan.

Nekoč, ako se še spominjate, so bili nekateri slovenski listi polni oglasov za Vahčičevo žavbo. Komur so izpadli lasje, je imel spet sijajno "koso", čim si je z njo namazal plešo. Tisti, ki smo imeli še bujne lase, smo se blufu smejali. Upravniki so

mislili le na čeko. A plešci so upali in plačevali. Tak je b. z. nis. Tudi "Enakopravnost" se ga je v po. ni meri posluževala. Prošle mesece spet opažamo slične reklame pomena "veljakov" in oglaševalcev v "Enakopravnosti", "Novi Dobi" in "Napredku".

Tudi za mladino se jako navdušujemo. Na primer vodilni slovenski odvetnik Zorman. Kaj neki bi dejal Kušlan, ki se tudi šteje za nekaj boljšega! In kaj za zdravnik Malley! Pa narodne noše dam, ki so šle preko luže in še veliko takih stvari. Iz mojega dopisa je torej razvidno, da med nami ne gre vse po notah, kakor bi nekateri radi predstavili. Kajti note za navadne proletarce pišejo ponavadi troti, čeprav se nekateri izmed njih izdajajo za vroče delavske prijatelje.

Vsled tega se dogaja, da ljudje drug drugega blufajo, nameste da se bi posvetili delu za napredek in s tem za človeško čast.

Zabeleženih imam precej slučajev "napredka", ki pa bi me morda pripravili v preoster boj z onimi, ki se jih tiče, predvsem z Zbašnjikom. Torej se bomo že kako razumeli.

To je moj prvi dopis, ne pa zadnji v tej seriji. Omenil sem Zbašnjika. Službo ima menda boljše, kakor jo je imel v Pittsburghu, tepil so se zanj. Zmagal je Zbašnjik, ker mu je bil na razpolago boljši aparat nego njegovemu tekmeču.

Te vrste naprednjaki snujejo kampanje za ojačanje svoje organizacije. Kar mene zanima je to: ali ima napredno slovensko ljudstvo kaj koristi od tega? Ako ne, kdo jih ima? Ali mogoče katoliška organizacija — to je — župnije, duhovniki itd.? Znan mi je slučaj družine, v kateri je oče naprednjak, toda Zbašnjik je ostale žlane navdušil v prid njihove kampanje, ker je bilo plačilo zastojnska vožnja na počitnice v severno Minnesoto.

V družini je nastal nesporazum. Oče za SNPJ, ostali za JSKJ, ker je bil tale argument: Oče. — Za nazadnjaštvo delate!

Drugi. — Kaj pa imaš od socialistov? Tukaj bo otrok dobil vsaj vožnjo plačano!

Oče. — Se nič ne ve, kaj bo iz tega.

Ostala družina. — Seveda se ve! Tukaj nekaj dobimo, tam pa vse drugi pograbiijo. Vožnjo v Minnesoto boš otrokoma menda vendar privoščil, če te nič ne stane.

On. Ampak prepričanje... Družina. — Koliko pa imaš zaradi svojega prepričanja... Glej, kako gre dobro drugim, zakatere se ženeš...

Tako je bilo vse natančno določeno in mož se je udal. Prišla je konvencija JSKJ in njen banket. Vse je imejo katoliško lice. Gospodje duhovniki so se počutili med to družbo bolj domače kakor pa urednik "Nove Dobe" in Rogelj, pa sta se znala lepo asimilirati in ni bilo nikakega pohujšanja. Na banketu je objestno šetalo devet duhovnikov. Le kako, da jih ni na izprehod tudi na konvencijah in banketih SNPJ? Ali je zadnja preveč nepristranska in tja vendan napredna? Rogelj in Terbovec sta tej jednoti za nekaj čit, čeprav jima morda to ni ljubo. Zbašnjik rabi različne ščite in on ve, kako se oborožiti z njimi. To ve tudi Tone še izza časov Koročaca pl. Gajžle. Ni lepšega, kakor da si bomo po tolikih letih povedali zanimive stvari, ki so jih mnogi že pozabili.

(Dalje prihodnjic.)

Razpodelba mandatov na Hrvatskem

Dr. Maček je dobil pri zadnjih volitvah v jugoslovansko skupščino na Hrvatskem veliko večino glasov. Volilni zakon pa je tak, da je dobila njegova lista na Hrvatskem vzlic veliki večini le 31 poslancev, vladna pa 45.

PISMO IZ CLEVELANDA

Dragi s. urednik!

Verjemi mi, da se nisem še mislil oglasiti, prvič, ker se mi je začelo upirati pisanje še tiste dni, ko sem ogrelav Tvoj uredniški stol, in drugič, ker mi jemljejo čas naša študnica, knjige in časopisi, časih se mi pa ne ljubi oziroma sem žrtve pomankanja energije in ambicije, čemur pravijo mnogi ljudje brezobzirno — lenoba. Če k temu še pristavim, da sem se začel zadnje čase zavedati izredne vrednosti modrega nauka: Molj je zlato! (celo v današnjih dneh, ko je valjuti "zlati standard" dobesedno v krtovi deželi), potem Ti pač ne bo težko uganiti, zakaj ves čas povsjevno povratku v našo veliko vasko zvesto molčim.

Najbrž bi še močial v nedogled, da nista Ti in prijatelj Tauchar v Proletarcu od prošlega tedna načela kočljivega vprašanja slovenskega pravopisa, s čemur sta me zdržila, da sem se zasukal na peti kot pičen od sršnega, odhitel k svoji pisalni mizici, poevlil izpod nje pisalni stroj in — ego me!

Preden nadaljujem, naj mi bo dovoljeno ugotoviti, da se ne smatram za nobenega jezikoslovca ali jezikoslovno avtoriteto. V soli sem izmed vseh predmetov najbolj iskreno sovražil — slovnico. Marsikdo bi temu rekel ironija, ker mi je pozneje baš slovnica postala potreben poklicni pripomoček. Ali za časa mojega šolanja se mi je videla bolj pusta kot žaganje. Tako se imam zdaj zahvaliti za slovensko jezikovno znanje, kolikor ga posedujem, v prvi vrsti čutu za jezik, ki mi je bil dan še v zibelki (tega ti namreč ne more dati nobena šola) in omogočil, da mi je to znanje tako rekoč samo od sebe "v glavo padlo". S tem pridržkom se brez ceremonij vnešavam v Vajino jezikoslovno razpravo.

Tauchar ni storil nič napačnega, ker se je lotil tega sicer nevhvaležnega predmeta, rajši nekaj dobrega ali vsaj potrebnega. Nekateri slovenski uredniki, člankar itd. v Ameriki, od katerega bi človek pričakoval vsaj približno točne slovensčine, se ne ozirajo niti na ta jezikovna pravila, ki jih imamo in doslej niso bila še ovzrjena! Tem ljudem take razprave ne morejo škodovati. Vrh tega pa utegnemo nekoliko koristiti tudi tistim našim ameriškim rojakom, ki se bore s slovensčino v dopisih ali celo v verzih, in ker jim nepoznanje slovenskih jezikovnih pravil povzroča glavobol, se tlaščijo z mislijo, da imamo jezikovna pravila samo zaradi profesorjev! Da se grdo motijo, jim nikdo ne pove; naši uredniki za silo, površno obtejejo njihove produkte ter jih porinjejo v tisk, čisto tako rekoč s sto napakami v vsaki koloni! Tudi nekateri naši časniki niso nedolžni in čisto grodo mrcvarijo slovensčino, dočim se večina prevajalcev oglasov v naših listih razume na slovensčino približno kakor medved na klavir.

Seveda se ne strinjam do pičice z vsem kar piše Tauchar. On je na primer prezrl dejstvo, da imamo v slovensčini mnogo polglasnih ali polsilnih (nemih) zvokov, ki se čisto jedva slišijo (ali čutijo na jeziku); vendar jih imamo. Tudi se po nepotrebnem spodtika ob malenkosti: meni je na primer vse eno, kako pišes "surovino" ali "sirovino"; razumel Te bom in to je važno. Sicer pa lahko rabimo drugo ime, kadar gre za človeka: neotesan, grob itd. Tudi "moškost" mi ne povzroča sivih las; prevzetnost, domisljivost ali ponos itd. mi povedo isto in bolj določno.

Zašel sem. Moj namen je bil prav za prav, vati na rešeto Tvoj komentar na Taucharjev spis. Če Ti bom storil kako krivico, pa še Ti deni moje pismo pod svoj drobnogled.

Ti meniš, da se je Tauchar podal na nevarno polje, ker ni nikakršna avtoriteta; in da takih avtoritet med nami sploh ni. Nu, o tem se ne bova pričala, dasi poznam nekaj ameriških slovenskih pisateljev in časnikarjev, katerim bi v tem pogledu mirne vesti zaupal. Kristan in Molek sta med njimi za prvem mestu; Zvonko Novak mora tudi nekaj vedeti o takih rečeh, sicer se ne bi lotil sestavljanja slovensko-angliškega in angliško-slovenskega slovarja, na katerem dela; da Ivan Zorman popolnoma obvlada slovensčino in pozna njena pravila, menda ne dvomiš; Toneta Šabca tudi ne bi vsak slovenski profesor jezikoslovja ugnal v kozji rog, čeprav "Enakopravnost" s svojo slovensčino čisto šepa, kar pa ni njegova krivda, ker pač nihče ne more pisati in urejevati dnevnega časopisa sam, ne da bi pri tem trpela njegov jezik in slovnica; in tudi Trbovec, Grill in še nekateri drugi niso nobeni tuji na tem polju. Profesorjev seveda ni med njimi, za najvišjo avtoriteto se nihče ne proglašja, pa kaj zato? Važno je, da se razumejo na stvar.

In končno tudi ni nikjer zapisano, da smejo pisati o različnih predmetih

le "poklicne avtoritete". Kaj takega bi celo tiskarske stroje na smrt dolgočsnilo. Časnikarji na primer pišejo o vsem mogočih in nemogočih stvareh: o domači in svetovni politiki, o verskih tajnah in "kanalih" na Marsu, o gospodarskih zadevah in visokih financah, o hubezni in vplivu lune na mačeje srce itd., itd., dasi niso veščaki ali avtoritete na vseh teh področjih in to večinoma priznavajo. Človek pač piše o tem, kar se od njega zahteva, ali pa o tem, kar ga zanima. In jaz tega nikomur ne zamerim, dokler vidim, da pišec ve o stvari več kot na primer kak Tibetanec o džanglah ob Amazonki. Ker Tauchar ne dvomno ve precej več o slovensčini, mu torej ne gre zameriti njegove jezikovne razprave, zlasti, ker je očito, da je imel najboljši namen. Slovenski književni jezik res potrebuje nilo, predvsem pa avtoriteto kot je Websterjev slovar angleškega jezika, kar je pa našim jezikoslovcem zrednavaj znano, ampak razmere niso ugodne za tako podvzetje. To vemo tudi nejezikoslovci kot sva Ti in jaz, zato smeva to tudi zapisati.

Tvoji trditvi, da so med merodajnimi slovenskimi slovniciarji poleg jezikoslovcem in pisateljev tudi slovenski časnikarji (v starem kraju, kajpak), sem se za mogoča namuzniti. Prijatelj, ali veš, kako ga lomijo baš ti naši ljubji časnikarji, kako nemarno mrcvarijo slovensčino in je zastrupljajo s tukjaki od vseh vetrov? Potem bi moral čitati "Jezikovno rešeto", spisal dr. Rudolf Kolarič in založila revija "Slovenski tisk" (Ljubljana, 1931.). Potem bi videl, kako je dr. Kolarič ostrgljal te "avtoritete". Lekejejo so zneližili, kajti slovensčino so čisto tako mrcvarili (in jo še vedno), da bi se jaz ne maral iti k njim učiti pravilne slovensčine. Ameriški slovenski časnikarji so, z nekaterimi izjemami, manjši grešniki.

Najbolj me je pa začudil odstavek, v katerem praviš, da "mnogi ameriški Slovenci skušajo pisati slovensko" in da so "nekateri med njimi celo uredniki in pisatelji". Prijatelj, kdaj si pa dobil tako porazno mnenje o svojih kolegih in sebi! Samo skušajo... Nu, jaz vem na primer o sebi, da ne skušam zdalej pisati slovensko, temveč enostavno pišem slovensko, ne da bi me pri tem najmanj motil stalni stik z angleščino; res je pa, da časih skušam pisati angleško... Mislim, da nas je več na tej barki in najbrž tudi Ti...

Potem pa pišes: "Njihova napaka je, da ne čitajo slovenske literature, nego samo angleško, in se pri tem nauče misliti v angleškem jeziku, pišejo pa potem jezik, o katerem mislijo, da je slovenski, pa je le angleščina v slovenski besedni mešanici, brez jezikovne lepote." Tudi ta Tvoja trditve je preneglajena. Res je, da se človeku čisto zatika jezik pri čitanju naših listov, in da je naša žurnalistična slovensčina pogosto le poslovenjena angleščina, ker je pač velika večina tega, kar naši uredniki napišejo, posnetega po ameriških virih, če ne celo dobesedno prevedenega iz angleščine; ampak jaz ne stičem za lepoto slovenskega jezika po našem dnevnem časopisju, temveč jo poiščem v slovenski knjižici in reviji. In da bi se bila docela odtujili tej knjižici vsi, ki v Ameriki "skušamo" pisati slovensko? Beži ne, Frank. Vprašaj Moka, Kristana, Zormanu in še tucat drugih, pa boš slišal drugačno zgodbo. Vauk izmed njih Ti bo lahko povedal, da mu angleščina ne kvari slovensčine niti od daleč tako kot slovensčina angleščino — ker misli slovensko. Meni se večkrat dozdeja, da bi bilo bolje, ako bi bil slučaj z nami ravno obraten, ker živimo v angleško govoreči deželi, vrh tega se pa tudi vrste naših čitateljev naglo krečijo...

Mislim, da sem napisal dovolj o vsem tem. Sitna žilica, ki me je vzpodbudila k pisanju, se je že umirila. Torej neham. Ti pa, če misliš, da sem Ti po nedolžnem stopil na kako kurje oko, mi jih pa našteti nazaj.

Pozdravljen!

Ivan Jončec.
(Dragi Ivan! Niti malo mi nisi stopil na kurje oko. Torej nimam vzroka, da bi vračal tvojo opombo v enakih obliki. Vseeno, hvala za prijaznost in za članek. — Frank Zaitz.)

Občni zbor JBLA

Chicago, Ill. — Prihodnje soboto bo v Slov. del. centru občini zbor Jugoslovanskega stavbičskega in posojilnega društva. Prične se ob 8. zvečer Ker je to med našim narodom v Chicagu važna gospodarska ustanova, je za vse, ki so njeni delničarji, koristno, da pridejo na to zborovanje.

ZA POMOČ ŽIDOM

ROBERT BRISCOE

Robert Briscoe je edini žid v irskem parlamentu. Prišel je v Ameriko pomagati kampanji za pomoč židom, ki so preganjani v Nemčiji, na Slovenskem, na Ogrskem in ved ali manj v Rumuniji, na Poljskem itd.

ZA LIČNE TIŠKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNLJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETARAC SE TISKA PRI NAS

MLAD SLOVENEK PREMINUL

V Chicago je prošli teden umrl 14-letni Slovenec John E. English. Njegovo pravo ime je Englč. Bil je član mladinskega oddelka JSKJ in dolegat na njeni mladinski konvenciji. Fant je postal v javnosti znan zaradi svoje bolezni, kakršne je le malo slučajev. Podlegel je neke vrste raku. Ker se je zelo zanimal za sport, predvsem za baseball, so ga lani v boleznih obiskali vsi slovitni sportniki in drugi ter ga zabavali. S tem je priložilo njegovo ime v časopise in goraje je njegova slika. Rojen je bil na Breezy Hill, Kansas, od kjer se je s svojimi starši preselil v Chicago.

Petnajst let po smrti Nikolaja Lenina

Sovjetska Unija in komunistične organizacije po svetu, kjer so še dovoljene, so 21. januarja praznovali spomin na petnajstletnico smrti Nikolaja Lenina, ki je v današnji Rusiji — relativno rečeno — kot v Z. državi George Washington.

Se pred to 15. obletnico Leninove smrti so bile nekatero njegove knjige in brosure v USSR pospravljene s trga, ker jih morajo po nalogu sedanje vlade sovjetski teoretičarji preurediti, da bodo soglašale z razvojem, kakor se je gibal dozdaj, kajti v njih so trditve, ki so se izkazale po Stalinovem mnenju za zmotne in za kvarne taktiki, kakršne so je sovjetska vlada določila v zadnjih letih.

V Nemčiji Lenina smešijo in radi omenjajo, da ga je vrnila Rusiji pokojna kajzerjeva vlada. Pomagala mu je v domovino iz Švice po strmoglavljenju carja. Od tega si je obetala korist, a tudi Lenin se je poslužil prilike in se nadejal, da bo morda le mogel kaj storiti za preureditev države, kakor si jo je on zamislil.

Uspel je in postal skupno s Trockijem gospodar nad bivšim cesarstvom dinastije Romanov. Trocki je pozneje svoj sloves in moč izgubil. Lenin je umrl predno bi mu mogla opozicija škodovati. Zato ga je sovjetska Unija enotno priznala za svojega ustvaritelja.

Veliko onih, ki so delovali z njim, ni več. Mnogi so bili "likvidirani". A Lenin je ostal simbol in bo živel kot tak, dokler bo eksistirala sovjetska Unija. Njegova dela bodo sicer v literaturi popravljena in spreminjana, kakor spreminja cerkev biblijo, toda tudi sovjetska Unija bo popravljena in izboljševana. Lenin je vodil boljše-vidsko revolucijo in vrzel Kerenskoga. Zdaj je slavjen Stalin, ki vodi enako težko delo proti opoziciji znotraj in vnanjnjim silam in zato je njegovo ime uradno zmerom tik Leninevega, največkrat pa samo na sebi poudarjeno, brez okraske z Leninovim imenom.

Dvajset let je tega, kar je padel carizem. In petnajst let, od kar je umrl voditelj ekstremne struje v mednarodnem delavskem gibanju. Njegova

Rusija živi. Ako bi bila zmaga- la v svetovni vojni kajzerjeva Nemčija, bi brest-litovski mir ostal v veljavi in Ukrajina bi ostala "samotojna" pod nemškimi varstvom. Zdaj ima Nemčija novega kajzerja, ki hoče Ukrajino nazaj. Leninovo balzamirano truplo fik Kremļa pa je prebivalstvu USSR v vzpodbudo, da ni bilo vseh dni konec taktat in jih ne bo tudi sedaj, ko prete Stalinovi državi novi žrni dnevi.

CINCANJ EFRANCIJE SKRAJNO NEVARNO NJEN IBODOCNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani.) V vojno z Italijo na eni in z Nemčijo na drugi strani, in nihče ji ne bo pomagal.

Taktika prestrašenja

V Parizu so se tega kajpada prestrašili toliko, da so po nekaj momentih spet nehali stati na svojih nogah in si vzeli v oporo berglje, ki jim jih ob slšnih prilikah nudi Anglija. Španija — španska republika — je bila znova oropana pravice pomoči od dežel, ki se proglašajo za demokratične, a v praksi so le — kapitalistične. Boje se, da bi mogoče špansko ljudstvo po teh tragičnih skušnjah vzelo njihove imovine, in bogastva so kajpada posamezniku, ki jih poseduje, vredna več, kot kakršnakoli demokracija.

Smeš, ki ga ne bi bilo treba

Hitler in Musolini se smeje- ta cagavosti Francije in ona edina jo bo zdaj plačala. Oziroma jo zdaj plačuje. Ako se Hitlerjev Musolinijev načrt posreči vredi Francijo med impotentne države, bo pa prišla Anglija na vrsto. In tedaj ne bo Chamberlainu in cesarstvu, nad katerim gospoduje, nobena pomoči več. Razpadlo bo, kakor hiša iz kart. V očigled tega dejstva bi si morala angleška delavska stranka najti izhod v odločnejšo akcijo.

Analfabeti v Jugoslaviji

V Primorski banovini (Dalmaciji) je analfabetov starih do sedemdeset let 65.4% med moškimi, med ženskami pa 68.2%. V savski banovini (na Hrvatskem) je skupni odstotek nepismenih 26.6%.

Iz Girarda, Ohio

Ko sem zadnjič v Prosveti vabil rojake te okolice naj se udeležijo naše klubove veselice na Silvestrov večer, sem med drugim omenil, da klubova prireditel na ta večer vselej dobro izpade in upamo, da bo tudi letošnja. Res, nisem se motil. Klubova prireditel 31. dec. je v vseh ozirih nad vse pričakovanje dobro izpadla. Pisec teh vrstic je bil na delu v tovarni do 11. zvečer. Ko pridem domov se hitro in malo bolj površno preobčelam, misleč, da vsaj pri zadnjem koncu vja- mem malo te klubove prireditel. Ko pridem v Nagodotove prostore, sem se komaj prenilil skozi množico, ki se je zabavala v najboljšem razpoloženju. Naši zavedni Girardci se vedno radi posetijo delavsko prireditel in se pošteno zabavajo. Bližnja warrenska naselbina je bila številno zastopana. Seveda, Sharon, Pa., nikdar ne izostane, da ne bi bil zastopan po Jož Cvelbarju in njegovi soprogi. Mladine je bilo zelo veliko. Posebno tukajšnje E. P. društvo SNPJ je bilo jako dobro zastopano. Priznanje je treba dati Fr. Režeku ml., ki je oglašal to prireditel v angleškem delu Prosvete. Rojak je še mlad, pa že uvideva, da je skupnost v naprednih vrstah za uspeh potrebna.

Seveda, pripeti se tudi, da ljudje, ki jim je naprednost španska vas, se borijo, da ostanejo na pozornici. Ko pa pride vprašanje rešitve kakšne važne stvari, pa klonejo glave. Ne gojim nikake mržnje do nikogar če se ne strinja z menoj in da je nasproten mojim idejam. Kadar je kaka prireditel napredne ustanove, nikdar ne gledam, kdo bo navzoč in kdo ne. Jaz se je udeležim, poleg tega pa še skušam poagiritati za večjo udeležbo in to bi moralo biti geslo vsakega mislečega delavca ali žene. Za našo zadnjo klubovo prireditel se je ena oseba izrazila, da zato niso prišli, ker je bil pisec teh vrstic navzoč. Prav nič ne zamerim osebi, ki se tako izrazi, dasi nima zato nobenega vzroka. Sama ne ve kaj bi rada. Sem pa tam flirta z naprednimi skupinami, kadar je pa treba iti v napredno smer, se pa pridruži ravno v nasprotno stran. Prireditel je pa vse eno dobro izpadla, čeprav ni bilo njegove familije navzoče, in bi ravno tako dobro izpadla brez Tanceka, to pa zato, ker zavedni rojaki iz Girarda in drugod se ne ozirajo, kdo bo navzoč. Oni so prišli z namenom, da se pošteno zabavajo in da pripomorejo do boljšega uspeha, kar se je tudi zgodilo. Kar se pa mene tiče, sem član kluba odkar sem prišel v Girard in ves čas kolikor toliko aktiven. Nikdar se nisem vdinjal nikomur, če ravno so me skušali dobiti. V klub sem stopil s prepričanjem, ne da bi me kdo nagovarjal in obljuboval kaj nemogočega. Pripravljen sem bil za razna dela, če so bila v dobrobit kluba. Da bi postal odpadnik, tega pa ne. Dokler bo klub v Girardu obstajal, bom ostal član, in slučajno pa da preneha, se najdejo

druga pota, da se lahko ostane v soc. stranki. Dvojica, ki je tudi pristopila h klubu JSZ (ne vem s kakšnim namenom, iz prepričanja gotovo ne), je pa po kakih treh mesecih odpadla, kakor črveno sadje z drevesa. Potem se pa skuša, (seveda kadar prilike naneso) družiti z naprednim elementom in propagira kaj bi bilo dobro in kaj ne.

Naj se omenim, da tukajšnja društva št. 49 in 648 SNPJ prireditel skupno zabavo združeno s kazanjem slik SNPJ. Zabava se vrši v soboto 4. marca v Ukrajinski dvorani, 525 1/2 W. Rayen Ave., Youngstown, Ohio. — John Tancek.

Boji med premogarji v Illinoisu

Južni Illinois. — V Proletarcu je bilo že poročano o povabilu, ki ga je naslovilo petindvajset zastopnikov lokalov UMWa uniji Progressive Miners za skupno akcijo v pogajanjih s kompanijami za skupno pogodbo, ker sedanja poteče 31. marca.

Ko to pišem, kažejo vsa znamenja, da so P. M. povabilo odklonili. P. M. bodo imeli konvencijo 14. feb., v svojih izjavah pa so v naprej zatrdili, da so oni zdaj v AFL, in se ne bodo družili z unijo CIO.

Tako napredujemo v premo- govinskih revirjih v Illinoisu.

Nesloga med tema dvema organizacijama je nam rudar- nejno kvarna, kompanije pa imajo koristi. Oziroma, dolgo časa so se te nesloge veselile, dokler se ni pred nekaj leti začel uganjati teror, združen z dinamitom, ki je napravil škodo največ delavcem, in v drugi vrsti kompanijam in trgovecem ter občinam v splošnem. Razumno vodstvo ene ali druge organizacije bi te hibe priznalo in bi storilo vse v svoji moči, da se odpravijo. Saj ni vzroka za raz- druženje. Le priznajmo to! — Kritic.

Gospodinski klub vobi

Imperial, Pa. — Gospodinski klub društva št. 106 SNPJ priredi v soboto 11. februarja zvečer maskaradno veselico, na katero vabimo vse, ki so dobre volje, in tiste, ki niso, kajti na tej zabavi jo bodo dobili v izobilju. Igrala bo dobra godba za stare in mlade pod vodstvom J. Koracina. Vstopnina 25c za osebo. Oddane bodo tri nagrade v gotovini: \$5, \$3 in \$2.

Nadejamo se velikega poesta in mnogo mask, da se bomo vsi še prijetneje zabavali. Naklonjenost bomo vračale z enako dobrohotnostjo. Anna Gorenc.

Samosrankske tiskarne v Sloveniji

Menihi v Grobljah tik Dom- žal, Salezijanci na Rakovniku, in zdaj tudi frančiškani v Ljubljani, obratujejo svoje tiskarne. Ker izvršujejo delo njihovi tiskarji skoro brez plače — večino samo za hrano in obleko, in za večno izveličanje v prid ostalih gospodov, so tiskarjem v drugih podvzetjih zelo kvar- ni konkurenti.

Tom Mooney se zahvaljuje za pomoč

Tom Mooney je naslovil na vse organizacije, ki so več ali manj očebolevale pri njegovi obrambi, zahvalni cirkular, v katerem ob enem poudarja, da je treba nadaljevati z bojem v korist španske republike, sode- lavati z naprednim predsedni- kom Rooseveltom, oziroma za njegov new deal, za slovo v de- lavskem gibanju in za druge v- gore koristne svrhe. Zelo pohval- no omenja novega californij- skega gubernerja C. L. Olsons, ki ga je obojeval ješe. Obljub- lja ponovno, da bo deloval za osvoboditev svojega tovariša Warren K. Billingsa, ki je prav tako bil obsojen za zločin, ki ga ni storil.

Klub št. 27 ni za Spelo

Klub št. 27 JSZ v Clevelan- du je mnenja, da naj bi Spela Potovčen v Proletarcu nehala pisati, ker ljudem njene storije in jezik niso všeč. Uredništvo je Speli to željo sporočilo, enako jo je obvestilo o drugih kritikah, pa tudi mnenja onih čitateljev, ki so pisali, da Spelo razumejo in da imajo pri čitanju njenih stvari skoro toliko zabave kot ako bi reše- vali križanko.

Naj si ji torej dovolji, da v prihodnjih številkih, kadar že pridejo njeni dopisi na vrsto, seznanja svoje čitatelje še bolj s svojo gorenščino, ali v kakršnem narečju pač piše, in ako bo večina vzlic temu proti nji, jo bo treba seveda odsloviti; a tega niti treba ne bo; če bo u- videla, da čitateljem ne ustreza s svojimi satirami in jezikom, bo službo radevolje sama pu- stila.

Zasiguranje zmoge

Slovaški klerikalni politik duhovnik Tisa je zmogoviti na Slovaškem na celi črti. Kajti razbil je z diktaturo vse druge stranke in v uradih ima samo svoje služabnike. A Slovaška je danes podložna, podrejena deželica, dočim je bila pod Be- nešem svobodna.

Francoska vojna mornarica

Načrti francoskega orožar- stva določajo v tem letu zgra- dvanje 38 raznih novih vojnih ladij.

Kampanja socialistov na polju borbe za socialno zaščito ni bilo zaman

(Nadaljevanje s 1. strani.) Je pa za mnoge izmed teh po- manjkljiv. Na primer, starost- na pokojnina, kakor jo določa Social Security Act za stalno us- tanovo, pride v veljavo šele leta 1942. Predsednik priporoča, da se naj to spremeni in naj se prične izplačevati prihodnje leto. Vrh tega predlaga, da naj kongres vprašanje pokojnin temeljito preudari in čimprej kaj konkretnega sklene v korist iz- boljšanja sedanjega zakona o pokojninah, namesto da bi ga prehitel sprejem kakega sanja- vo zamišljenega načrta. Ne- dvomno je mislil Roosevelt na dr. Townsenda in druge, ki predlagajo pokojnine eni po \$200 na mesec, drugi po \$30 na teden itd.

Problem je tu — ni se mu mogoče ogniti. Posvaril je poslance, da je vprašanje starostne pokojnine najno in eno najvažnejših. Mnogi, skoroda večina kongres- nikov, tega ne razume, ker ne vedo kaj je beda in negotovost. Znanje o socialnih problemih jim je španska vas in govore le o "ekonomiji", toda zmerom na stroške ljudstva. Sebi zvišujejo plače, povečavajo si vsote za svoje stroške in uposlujejo svoje sorodnike in prijatelje pri vladnih korilih.

Milijoni, ki so spravili boga- tva skupaj s svojim delom in plačevali davke, pa so v po- manjkanju in starost se jim re- ži pogubno v obraz. Pot v izboljšanje vladnega zavarovalniškega sistema bo težka — ker je v kongresu le malo poslancev, ki bi imeli smi- sel za ljudske potrebe. Ampak "začetek je storjen" in pot v izboljševanje socialnega zava- rovanja odprta.

VČASIH JE LUŠTNO BLO...

Pise Spela Potovčen

Oblubiva sm vam že lansku lejt, dem lejtos predpustam šva ennav von po konter. Kam imova use redi n som u ofic daj dnar za tiket, sm hiter uzova teksti n se pelava direkt na er- port, ker mej že čakov an luft- šif k voz na valjdvest. Za dou- gče distance i narboš, da se človek po luft voz, k skor neč več na kočla kpa ajznpon. Zraun tga pa an reportar soj posu ulik htrej uprav če se pele z luftsifam ke n nazaj. K mislm precej krajov objeskat, se bom mogva prov flajsig ubračet n hiter voz.

Za moj taparu lufttrajd ket reportarca sm uzova tiket za u Rock Springs, Wyo. Ud tega tavna sm že tolk slišava n bra- la, da sm ga tya najparu vidt. Pa kuga b. čvekala u tem — nagl sm stopiva noter u naš er- šif, pa smo zaferčal prek skal- natnu gorovju. I biv lejp dan n sonce i sjav, tku da sm prv lpu vidla adspud mejsta, ri- verje, hribe n doline po steejih Illinois, Iowa, Nebraska n Wyoming. Hmal upovne i luft- šif pristov na erport u Rock Springsu, n jest sm začeva gle- dat akul kij mejstu. Ubene baj- te nejlbu vidt zuney erporta. Pa som u ofic povedal dej mej- stu na gun stran gričov u an do- lin n de sej za pelat ane deset majl. Poj sm hiter poklicava an teksti n se pelava u tavn. Hmal ksm peršva u mejstu sm vidla Slovrenški dom, mpa cer- ku, ksta bliz skup, sam publik šola i umes; pa več krajnikih bizmus placov i kedol po Pilot Butte av., n tud an hotel s tem imenam, k ga lastuje n rona go- sspa Kershnik. Sej pohvaliva da ji bizmus dober gre, n dej glih zato mogva letos še nekaj rumov perzidat. Tam zraun i pa an garaž, k ga ronata dva Janeza. Noter u plac i biv sam Prekov, k mje tud djav, dej neh bizmus čist dober. Tist Leo, k jih počten brije, sej tud po- hvalva z negovo rezergo. Pa Martin, Julka, Mary, Paul n še več drugih, so use djal dej bizmus orajt. Tanardel sm se zamdiva per Tomážu, k ma do- bro uštarijo — posebn še udkar ima novo gospodino. Angela zna ne samu dobro župo sku- hat, ampak tud use drugej re- š — še bujo, ktere znajo dober nardet le Minnesotčanke.

Ksm se ennav pokrepčala, sm pa šva naprej po mejst, deb zvedva kok se majo delovc use udkraja, n kuga bjo djal naš agitatorji. Hmal ud Tumaža naprej sm kar šva čež štrit n ke v mestn park. Tone k park fik- sa mje djav, da sej tist plac učas imenvov "draj kriik" n da so ble delovske bajte tam akul v kterh so imel povhn bordar- jov. U parku i tud spomenik padlim sovdatm kso se tepl na Francoskem, na kterm i uklesan tud ime krajnca Maksa Jelov- čana, kej padu na fronti.

Poj sm še šva akul dergod po mejst, deb več novic dobiva. Bla sm u blertavnu, paj biv naš Jereb nek na agitacij za Pro- letarca, tok da ga nism vidva.

Poj sm še šva na anzar, na is- flat, na firar n na drajar. Ko- ker sm delovcev vidla so pota- večjem djal, deb blu lohk bolš; niso pa kikal, k bereje, dej na ist še slabi. Moških i blu popov- ne še ulik na deju, zato sm po- tavejem pozvedvava ud žensk koker sm pač mogva.

Povedale som use sorte reč — pa sm jeh zastapava n dja- va, da me za ankat na zanima kok se majo z dedem, merbit drajč; za zdej i dōst čem po- vejo kok i kaj cerku n dom. Dom, so djale, i že avavn pi- čan, n zato use društva k ga la- stujejo, neodvisno n zadružno poslujejo n zraun tud še mars- kajnu potrebnu članu z bla- gajne pomagajo. "Dom i zlo koristn za naše ldi — cerku pa ni," i djala ana dol s firarja. Ana druga z istflati i pa na use moč pohvaliva cerku — "brez doma seb pa šhajal," i djala, "če ma prov zdej zlo ulik bolš udbornike ket ih i jemu učas!"

Ane ženske so se ennav špot- liv posmejale, pa niso neč dja- le...

"Poglej. Spela," i spet začeva tapobožna. "U Rock Springs hodjo zdej dve sestre s kloštra učit naše utroke keršansk nauk n petje pobožnih pesm, n u po- čitncah učas narde predstavo za cerku, kar i use lpu n prov. Naš fajmošter Gnidovec dela na to, deb se sestre tukej za zmerej nastanle, n deb počas dobiha naša fara Cirilmetodo- vič topravo katolsko šolo, deb tku loč tamlade ud brezverstva preč deržal." K mje to povedo- va, i pa koj šva ke u farovž, k je vidt precej luštna hiša.

Guna s firarja i poj djala: "Spela, nka na verjem, deb kdej tukej farno šolo naredl. Za kuga pa? Sej ta dobra za nas; k glih tle zraun cerku sto- jlj! I publik šola, za ktero že tok mormo plačvat takso — n dozdej so se naš utroc use u- sega nauč kar i jem blu treba. Gnidovec b že to rad naredu, češ mu ldje tli dnar dat — pa s tem nabo neč!"

Čajt i blu za jet; zato sm hiter djava "gudbaj" usem kso ble z mnoj tam pred Sloven- skim domam na štrit, n se spet pelava na erport, uđtam pa z eršifam u Šikago to storjo pisat. Adijo — n čež čajt se buje vidmo!

Opomba: Vidte kok sm tam na vema u par urah zvedva več novic ud bizmusa ket pa u Ši- kag cele mejsece...

MILLER'S CAFE 5205 St. Clair Ave., Cleveland, O. Fino pivo, vino in žganje. Vsak pe- tek ribja večerja, ob sobotah ko- košja. — Fina postrežba. Dobra godba.

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN AND SURGEON OFFICE HOURS: 2:00-4:00; 7:00-8:30 Daily At 3724 W. 26th Street Tel. Crawford 2212 At 1858 W. Cermak Rd 4:30-6:00 p. m. Daily Tel. Canal 1100 Wednesday and Sunday by appointments only Residence Tel. Crawford 8440 If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON POGREBNI ZAVOD Tel. 1475 424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA" Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00 Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Parkview Laundry Co. FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno Telefoni: CANAL 7172-7173 1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

VEČ ČASA ZA OTROKE

boste imeli, ker ga boste prihranili s kuho na Modernem avtomatičnem električnem štedilniku

POSEBNA PONUDBA 1. Liberalen popust pri zam- njavi vaše stare peči. 2. Popolna napeljava ži- čevja.

Radujte se s svojo družino. Naj električni štedilnik dela za vas! Vse, od mesa do prikuhe bo pripravljeno za časa vaše odsotnosti. Pristavili boste jedila v štedilnik, nastavili kontrolnik in ko se vrnete bodo vaša jedila kuhana. Pribljni stroški za uporabo elektrike pri kuhi za povprečno čika- ško družino so od \$2 do \$2.50 mesečno, v mnogih slučajih še manj. Vprašajte za naše liberalne nakupne pogoje!

Oglejte si te moderne avtomatične električne štedilnike v trgovinah z električnimi potrebščinami, v železnico, pohištvo in v departmentnih trgovinah in v naših izložbah.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

What Will War Mean?

We are not without sympathy for the plea that fascism must be crushed if it is not to engulf the democracies of the world. However, there are two horns to the dilemma which the imminence of war presents.

While it may be true that unchecked dictators may yet give other nations the choice between slavery and armed resistance, it also seems true that, with the entry of any nation into a large-scale war, the people of the warring nation must be prepared to sacrifice their individual liberty.

We still believe that American democracy will become the first casualty in the next war which America enters. But what? Would it not be better to have an American brand of dictatorship than a species which might be forced upon us by our failure to resist foreign aggression?

To the above question we have but one answer. As between two kinds of tyranny we prefer neither. We therefore can do nothing less than continue to urge a change in our economic order which will at least tend to safeguard us against the development of an American brand of fascism.

Today the freedom of America is marred by the fact that men are not free to work, to earn a living, to produce and educate children. To play a part in the world most of us must seek the consent of another man. There is no inherent right to a job which must be respected. And until such right be established freedom stands upon a weak foundation.

The very threat of war makes it all the more urgent that the people of America take steps now to socialize the economy of the nation. Otherwise the next war will find us divided in fact and ripe for regimentation. What the next war will mean to us depends almost entirely upon how much liberty and democracy we have BEFORE we enter it. It is possible that a Socialist nation could truly fight as a defender of democracy. But as between non-Socialists, a war will merely be a contest between competing dictators for supremacy.

—Reading Labor Advocate.

WPA MAY BE SCRAPPED; 60,000 DROP PER WEEK

With the relief projects under fire in the new born session and the WPA rolls dropping at the rate of 60,000 a week—and no replacements—it looks like another tough spring for the jobless.

At the last counting late in December the national relief list had fallen to about 3,000,000.

Unemployed on Increase
The drive to cut the relief rolls comes at a time when government reports reveal that the national income in 1938 was 64 billion dollars, one of the highest points since 1929.

Despite the warning of young New Deal economists that the 1939 national income will never reach the expected 70 billion dollars if relief is curtailed, Colonel Harrington intends to cut the rolls to around 1,000,000 by the end of 1939 on the optimistic hope that private business will absorb the 2,000,000 dropped men and women. But then, what happens to the 10,000,000 who are now unemployed, according to the conservative federal estimate?

In addition the WPA will be shorn of many functions and have its administrative personnel cut sharply. Colonel Harrington appears handy with the pruning shears. He's intro-

ducing something new in relief—"no more catering to the unemployed"—... emphasis will be placed on the "quality of the projects and the return the Government gets on its relief investment. . . white collar workers watch out!

The House of Representatives, in appropriating relief money for 1939, deducted \$150,000,000 from the amount called for in the President's message, \$875,000,000.

Hearst Discontinues His Milwaukee News

The Milwaukee News, one of the Hearst chain of newspapers, suspended publication last week.

Suspension of the News was suspected by local newspapermen for some time. It had been generally known that Hearst was continually losing money on the Milwaukee enterprise.

The News suffered its greatest blow when members of the Milwaukee Newspaper Guild struck against the paper for more than 18 weeks early in 1936. It had been generally known that the paper sustained great losses in revenue since that time.

The Federal Senate Confirmation

The United States senate has confirmed the president's appointment of Felix Frankfurter as a justice of the supreme court, also his appointment of Frank Murphy as attorney general.

In the senate committee Frankfurter was assailed as red, un-American, etc. Some folks have very queer ideas as to what Americanism consists of. Frankfurter was assailed because he actively assisted in enforcing the guarantees of civil liberty contained in the constitution of the United States. If that is not good Americanism, what is? Fortunately the senators did not fall for the blather of the objectors. They confirmed the appointment without debate and without a record vote. There were no negative votes cast. Even the conservative bar association made no objections to the appointment. Indeed, Frankfurter stands high in its ranks and has been a regular contributor to its professional periodicals. The senate committee called him before it, which was quite all right, but one can imagine the howl which would have gone up from the editorial pages of reactionary newspapers if the appointee had been a high and mighty conservative corporation lawyer. They would have said it was an insult and an imposition to call him before the committee for questioning.

A debate preceded the vote on Murphy. His appointment was confirmed by a vote of 78 to 7. His actions in the sitdown strike period, which cost him the governorship of Michigan, were harped upon by his opponents. The outbreak of sitdownism was a most delicate situation to handle. Murphy went through it without bloodshed. The auto magnates themselves were, it is said, secretly

in favor of his policy. A less patient and understanding governor could have drenched the state in blood. He prevented that, and public opinion has practically abolished sitdown strikes.

—Milwaukee Evening Post.

ONLY 40% HOMES IN GOOD CONDITION, WPA SURVEY REVEALS

WASHINGTON. — Only 40% of the 8,000,000 American homes covered in a survey by the WPA of housing conditions in 203 city communities can be considered in "good condition," the WPA reported here as it made public its findings.

The report, the most comprehensive study ever made of housing in the United States, has been distributed to federal agencies and been made available to the public. It shows in detail the housing conditions in each city studied.

More than 16% of the homes covered, except those in New York city, were rated "unfit for use" or in need of major repairs. More than 15% had no private flush toilets, 20 per cent were without private bath or shower and more than 40% lacked central heating, the report showed.

"How on earth do you get along in this business?"

"Well, you see that fellow back of the counter, for his wages I give him a share in the business. When he owns it, I will start working for him until I get it back again."

Good manners is the art of making those people easy with whom we converse. — Dean Swift.

Jugoslav Building and Loan Association Annual Meeting

Chicago, Ill. — Notice for the annual meeting of the Yugoslav Building and Loan Association, to be held on Saturday, January 28 at the Slovene Labor Center, has been issued to all members who have savings with the Association.

Secretary, Donald J. Lotrich, in preparing the annual report states that the year which has just come to a close was a very successful one for the Yugoslav Building and Loan Association.

The meeting is scheduled for 8 P. M.

JAN MASARYK IN U.S.

In all the suffering that 1938 brought the world, no man suffered more than Jan Masaryk. Czechoslovakia's last Minister to Great Britain. It was not important to him that he lost his job. The important things he lost were a country and an ideal, founded by his late great father, which he himself had worked 20 years to preserve. Last week Jan Masaryk was in the U. S., putting what was left to him — as proud a name as there is in Europe—to work not for the Czechs but for democracy in general and persecuted Jews in particular.

This is the first time in eight years that Jan Masaryk has been in the U. S. where he once worked. He found the U. S. changed—for the better—but the U. S. found no change in him. Still the urbane, witty image of Cinemascope Dudley Digges in appearance, expression and tone of voice, still a great teller of racy stories and an amiable speller of confidence, he wasted no bitterness last week on the men that so hastily and so clumsily deserted his country. His chief criticism of the Munich deal, said he in private, was that "It lacked skill, elegance. It was so, what shall I say, middle class—and I am the son of a peasant." As for his own people: "We are tough."

Before the National Conference for Palestine, one of eleven audiences he will address before returning to England, he shed no tears for his lost land. "There are nearly 10,000,000 of my people facing suffering and deprivation, but they, being united together, can endure and survive it and come out victorious in the end," he said. "But the Jews, scattered all over the world—what chance have they to fight off hatred and oppression which has driven them from their homes and dumped them on the highways of the world? The Jews are a minority everywhere. And without tolerance and decent treatment of minorities, democracy cannot survive. There is no exception."

For himself, Jan Masaryk has no personal plans. He was offered a sheaf of British directorates, turned them down. Maybe next year he will write a book—"just a little one." It should be a best-seller on the century's best sell-out. Meanwhile he says he has "taken the veil for democracy."

A POSSIBLE SOLUTION

In an article for the London News Chronicle, "1939—What Does It Hold," H. G. Wells suggested a possible solution of the world's present ills: "... The immediate fate of hundreds of millions of people hangs upon the unchecked impulses of a mere handful of men. You could pack the whole lot of them into an ordinary aeroplane. It would be a tumultuous load, but if you could contrive a crash for it the alleviation of human trouble would be disproportionately vast."

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

From Star City, West Virginia

Miss Virginia Salak, who spent a week visiting in Chicago last summer and frequently at the Slovene Labor Center, writes:

"I often think of the Center and don't be surprised if I show up again." (You're very welcome, Virginia.)

"I am enclosing renewal for Proletarec."

"We are all rejoicing over Tom Mooney's pardon and that was a grand idea of the J. S. Federation in sending him a telegram of congratulations."

Yes, thruout the whole world there is rejoicing over Mooney's release among organized labor, marred only by the unpleasant fact that reactionary forces which kept him in prison all those years are still with us, outside the law, and ready to perpetrate the same dastardly act on other influential labor leaders when they see fit.

Our only safeguard against a repetition of the same crime is a strongly organized labor movement with its own well-organized press. Toward this end we must devote our entire strength.

Secretary of Branch 27, JSF.

Josephine Turk, states in her letter: "At the December meeting of our Branch the following officers were elected for 1939:

Josephine Turk, Sec'y; August Komar, Rec. Sec'y; Louis Zorko, Organizer; Frank Elersich and Andrew Turkman, representatives on the County Executive Committee.

"Our activities so far planned, are: Educational Program, March 25, Room 1, S. N. D., on St. Clair Ave.

"Zarja's" Spring Concert and May Celebration, April 30, S. N. D. Auditorium.

Branch Picnic and "Zarja's" Picnic at Mocihnik's Farm in the later part of June."

Located in the largest Slovene community in America, the "Slovene metropolis," as they say, Branch 27, under the capable leadership of a number of active comrades, always has been and is today one of the largest, strongest and most active Branches of the Yugoslav Socialist Federation.

From the secretary's report on activities, it is plain that the Branch has enough action planned to keep its member's interest keenly and intensely occupied.

Comments and Criticism

The trials and tribulations of Spela, would-be reporter, embarking upon her career as a writer, appearing regularly in Proletarec, are drawing an equal amount of favorable and critical comment. The writer tells of her travels in search of news for her weekly report, and of the episodes encountered therein. With the opinion of our readers as to the value of this column rests its continuance.

Slovene Labor Center Stockholders Meeting

The annual stockholders meeting of the Slovene Labor Center, Inc., is scheduled for February 4, 1939, at the Center, 2301 So. Lawndale Ave. All stockholders are urged to keep the date in mind and be sure of attending.

The purpose of the meeting is to elect a Board of Directors for the new year; vote on any proposed By-law changes; and dispose of all other business that concerns this corporation. At this meeting a complete

financial report for 1938 will be submitted by the secretary.

In view of the fact that stockholders are scattered thruout Slovene communities all over the country rendering it impossible for them to attend the meeting, it is requested that all so effected designate their proxies.

THE OCTOPUS

The general and reasonable rejoicing over the tardy release of Tom Mooney should not obscure certain sobering reflections that pertain to the pleasing event.

What compensation shall be made to an innocent man from whose span of life twenty-two years have been ruthlessly and arbitrarily snatched?

And what shall we say of the existence in a democratic community of a force outside of and independent to the law that for twenty-two years can keep in prison a man, who has incurred its enmity and for those twenty-two years defy and defeat every effort to obtain the operation of justice in its victim's behalf? And wherein does that condition differ from the lettres de cachet and the Bastille in the days before the French Revolution?

Two or three years ago I asked one of Mooney's lawyers what was the reason that when everybody knew perfectly well that the man was innocent it was always impossible to free him.

"No reason," he said. "Nothing but the Power Trust."

The same subtle, covert, invincible, absolute combination that has set out to hamstring TVA, that beat Maverick and many another good man in the recent election, that controls newspapers, vitiate public school instruction, manipulates elections and rules an empire within a republic greater than Tamburlaine's and as autocratic.

Charles E. Russell.

Hearst Takes Big Loss In Six Weeks Fight Against Writers' Union

Chicago, Ill. — Striking members of the Chicago Newspaper Guild (CNG) against Hearst's Herald & Examiner and Evening American scored a neat blow when pressure forced Hearst to give up his home-delivery circulation system, developed over a period of many years at a cost of \$4,000,000. The system was dropped after five weeks of effort had failed to achieve distribution of the Herald & Examiner's onetime list of 80,000 subscribers. The strike-breaking job was turned over to the Chicago News Carriers' Association, which Hearst broke with in 1931, declaring, "We will never return."

In an intermediate report issued recently by the National Labor Relations Board, Chicago American and Herald & Examiner were charged with violation of the Wagner Act.

The rapid steady withdrawal of advertisers and readers in Chicago is giving Hearst cause for serious thought. This same medicine is due Colonel McCormick's Chicago Tribune, a newspaper so blatant it is funny.

BENES IN CHICAGO

Dr. Eduard Benes, former president of Czechoslovakia will arrive at the University of Chicago, Feb. 15, to begin a three-months term as visiting professor on democracy's problems, officials announced.

Loyalist Defense Lines Hold Off Franco Attack

FASCISTS BRING UP ITALIAN TANKS TO SECTOR

By Harrison La Roche

HENDAYE, French-Spanish Frontier.—Strong Loyalist defense lines last week stood off repeated Fascist attacks on the Catalan front, military dispatches said, but the Fascists reported a sudden advance on the northern sector with the capture of the town of Pons.

The armies of Fascist Gen. Francisco Franco began attempting to bring their northern wing up to the line of their advance in the center and south after being turned back by reestablished Loyalist defense lines on the Cervera-Igualada highway and on the Tarragona-Barcelona road.

The highway running from Cervera to Igualada and thence 30 miles direct to Barcelona is the central dividing line in the Franco offensive and the scene of most severe fighting. Italian and Spanish divisions in this central sector are leading an attack on Igualada, which is defended by large and strongly-entrenched Loyalist forces.

Infantry Thrown Back
Loyalist dispatches reported that Fascist turned an intense bombardment by air and artillery on the defense lines before Igualada but suffered big losses when their infantry sought to advance against Loyalist machine gunners. The infantry was thrown back, the dispatches said.

On the north wing, the Fascists apparently made limited gains and claimed that they had captured Pons. Loyalist dispatches reported their troops were making strong counterattacks in the Pons area but it appeared that the Fascists held the city from which two roads lead to Barcelona by way of Igualada and Solsona, another important Fascist objective in the north.

Loyalist dispatches also reported severe fighting as Fascists moving down from the north and eastward from Cervera attempted to take the town of Panadella, on the Llerida-Igualada highway.

A drizzling rain interfered with operations in some of the central and northern sectors.

In New Positions

In the south—that is, the mountainous area stretching south from Igualada on the Llerida-Barcelona highway to the Taragona sector—the Loyalist appeared to be entrenched in new positions while the Fascists sought to consolidate their recent gains and move into positions for new attacks.

Fascist dispatches reported occupation of more than a score of towns in the hills along the Gaya river and in the Tarragona region.

Fighting in southwestern Spain appeared to be stalemated. The republican offensive there slowed down and several Fascist counterattacks were reported repulsed despite the fact the Fascists had rushed a number of Italian tanks to that sector.

A United Press staff correspondent, touring the front, talked to Col. Enrique Lister, one of the most brilliant Loyalist field commanders, who told him that the Fascists had made no real gain in 48 hours.

MOONEY FILM

A very remarkable picture of two reel length called "The Strange Case of Tom Mooney" is now being shown in New York. Here is a picture organized labor should see and take to its heart. Here is a film that should appeal to everyone interested in liberty and justice. The picture depicts scenes taken twenty odd years ago when Mooney first came to light as a labor leader and follows through with every phase of his case right up to the present moment.

No one will dare maintain that it is better to do injustice than to bear it. — Aristotle.

It is nearly a year and a half since the Yugoslav Building and Loan Association began to make FHA insured mortgages. The reason for taking this step was to make the money so loaned, more safe, inasmuch as all FHA insured mortgages are guaranteed by the Federal Housing Administration, a branch of the U. S. Government. True, FHA loans do not bring the same returns inasmuch as they are 5% loans, but they are much safer for loaning institutions like our own. In the course of the year we have added new FHA loans to our regular allotment of loans and have recast a number of others. Thus, we are gradually bringing our institution into a more liquid state and as soon as the application for insurance is acted upon favorably, we should be able to safeguard every investor's dollar. We expect to report more in detail about the deposit insurance at the annual meeting this coming Saturday at the Slovene Labor Center. It is very desirable to have a good attendance because we feel confident that the reports will be worth hearing and because the proper conditions are thus created to improve the sentiment for our Association.

To them justice means nothing, in this case. They are looking after the material things which they have lost through the evolution of a decent government. The cause of Loyalist Spain deserves every support we can give it, and it should not be necessary to ask that our comrades give now while the Loyalist are still able to receive those things we can give them.

What will Franco do if the Rebels (meaning the Italians) win in Spain? Is there any reason to believe that the Socialists, Communists, and Radical elements will not be squeezed out of life by Fascism from all sides? Is there any reason to believe that the trick of Chamberlain, Hitler and Mussolini has been aimed primarily at the source of the French Popular Front? What is there to stop the afore mentioned trio from making France a Fascist state? And to think, that a Socialist leader was so prone as to believe the Dictators!

Chicago is preparing for a mayoral primary. One Democrat extolles the benefits our fine city enjoys because of his wisdom and foresight. Another tells of the corruption and vice that is prevalent with full knowledge, authority, and protection of the Democratic machine now in control and power. The Republicans tell about the gross of irregularities brought about by the New Deal Democrats. And all the while the people listen and without cause and effect, they will march to the polls in the spring and put one of the rascals at the head of so important a city government as Chicago. All the citizens will get, will be increased taxation, more corruption, more vice, and more political graft. While this goes on in the camps of the old parties, our radical movements are practically extinct and there is little hope of arousing the ire of the decent citizens against the corrupt machine powers. The boys are off. They have no fear because they know that the spoils await them.

Spain's Loyalist Government and its people certainly have a backbone made of steel. Throughout some thirty months they have been struggling and fighting against great odds and against many adversities, but still they resist and still they carry on the struggle for their freedom. It is tragic that our own Government, that is, those who run our Government, cannot see the logic and decency in opening our trade avenues for Spanish armament purchases. We are deeply concerned with the status of the Loyalist Spanish people. They are being subjected to every hardship known to human beings, including hunger. It is pitiful, nay, criminal, to watch the lives of the Spaniards snuffed out, and to do so little about it. What makes matters worse, is that the American Catholics are so devoted to the cause of the Rebels and so opposed to the true cause of the Loyalist Government. Despite the fact that the Catholics are being whipped into shape by Hitler and Mussolini, they stand shoulder to shoulder with the Germans and the Italians in an effort to lick the noble Spaniards. And perhaps, all that might be accounted for were it not that the Catholics preach such commandments as "Thou Shalt not Kill," "Love Thy Neighbor," and that they are strong for "Peace on Earth." We know the Catholics better, however. That is, we know the intentions of

Milwaukee Evening Post

Successor to the New Milwaukee Leader and its predecessor, the Milwaukee Evening Post made its first appearance two weeks ago amidst an enthusiastic reception of its many Milwaukee readers and those outside the city.

With its more expansive influence it is believed the Post will be an even more beneficial medium.

HUNGRY MOTHERS ROUTED IN SIT-DOWN STRIKE

Just after this picture was taken, police routed 41 hungry mothers from a 24-hour sitdown strike in St. Louis city hall. The women had not eaten for a day. They protested failure of aldermen to appropriate funds for their relief when the WPA dropped 1,000 mothers from its rolls.